KARYS

1966

SPALIS - OCTOBER

Nr. 8

KARYS

1966
Nr. 8 (1425)

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis
Administratorius — Leonas Bileris
Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis

Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas

Atskirus skyrius redaguoja:
P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
E. Petrauskaitė — Šaulė Tremtyje

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Bronius Balčiūnas — Karinės Žinios
Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

TURINYS

R. Kisielius — New Yorko ramovėnai, kūrėjai - savanoriai ..... viršelis
T. Papartis — Kovos ir kančių pabaiga 225
P. Būtėnas — Premijuotina mūsų istorijos painiava 228
New Yorko ramovėnų 15 m. sukakties minėjimas 234
Tremties Trimitas 240
Šaulė Tremtyje 242
Karinės Žinios 244
Kronika 250

ATSTOVAI: Baltimore ..... M. ŠIMKUS
Chicago ..... A. REKLAITIS
Cleveland ..... L. LEKNICKAS
Los Angeles ..... O. ŽADVYDAS
Philadelphia ..... A. IMPOLĖNAS
Australija ..... V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — "Baltic Florists"

Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Margiiniai, H. Naujoks, "Parama", K. Rožanskas, G. Šilingaitė, J. Virpša, Kareckas, Edv. Štangenbergas.

Detroit, Mich. — V. Perminas ir S. Malinauskas

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis

Kenosha, Wis. — B. Juška

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Newark, N.J. — Kazys Trečiokas

Omaha, Nebr. — J. Kantanavičius

Woodhaven, N.Y. — J. Pašukonis ("Aidas") "Romuva"

Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas

Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew Surrey

AUSTRALIJOJE:

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue, Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court, Norlane, Vic.

L. Vasiliūnas — 26 Gwynne St., Firle So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB
Centro Lituano, Plaza Principal de La Vega, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A. Subscription $6.00 per year. Single copy 60 cents.
SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka
093 00523793 9

Atgaivintas Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1950 metais

KARYS

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 8 (1425) SPALIS - OCTOBER 1966

KOVOS IR KANČIŲ PABAIGA

TEODORAS PAPARTIS

1963 m. KARIO 6 nr. "Kovos ir Kančios" straipsnio pabaigoje buvo parašyta, kad apie "Internment Camp 95" ir gyvenimą ten bus parašyta kada nors vėliau. Taigi, norėdamas ištęsėti savo pažadą ir nepalikti skaitytojus nežinioje, ryžtuosi toliau rašyti apie pasakotojo pergyventas vargo dienas toje stovykloje.

Rašant apie internavimo stovyklą Nr. 95, reikia pasakyti, kad šis jo atsiminimų žiupsnelis nebus pilnas. Daug ką reikės sušvelninti, daug ką reikės nutylėti, nes dabartinės gyvenimo sąlygos ir metas dar neleidžia pilnai ir atvirai atskleisti išgyventą laikotarpį minėtoje stovykloje. Pačią stovyklą tvarkė, internuotuosius kvotė, rūšiavo ir prižiūrėjo vienos nedidelės, "Dievo išrinktos", tautos žmonės.

Iš Nauburgo pereinamosios stovyklos į "Internment Camp 95" internuotuosius vežė auto sunkvežimiais. Auto sunkvežimių išviso buvo 6 ir kiekviename iš jų buvo prigrūsta nelaimingųjų, kaip silkių bačkoje. Pasakotojas, būdamas invalidas, be kojos, stovėjo visą laiką ant vienos kojos, pavargo, nes ir prisiglausti neturėjo kur. Į pavargusį ir nusilpusį invalidą niekas jokio dėmesio nekreipė. Auto sunkvežimius lydėjo du amerikiečių džypai. Vienas priešakyje, o kitas — iš užpakalio. Abu džypai buvo ginkluoti kulkosvaidžiais. Kelionė truko visą dieną ir tik pavakaryje pasiekė internavimo stovyklą, kuri buvo apie porą kilometrų nuo Zigenhain miestelio.

Anksčiau, karo metu, toje stovykloje buvo laikomi prancūzų karo belaisviai.

Prieš įleidžiant atvežtuosius į internavimo stovyklą, visus lauke išrikiavo ir padarė smulkią kratą. Nežiūrint to, kad jau anksčiau visi buvo smulkiai iškratyti. Asmenys, darę kratą, vilkėjo Amerikos kariuomenės uniformas. Kratos metu išilgai išrikiuotus žmones vaikščiojo "išrinktos" tautos asmuo, turėdamas lazdą rankoje, ir jei kuris internuotų negreit atidarydavo kuprinę, ar neišversdavo kišenių, tuojau gaudavo su ta jo lazda per nugarą ar per pečius. Šalia lietuvio stovinčiam Vlasovo armijos karininkui tas asmuo drožė porą kartų per nugarą su lazda, taip stipriai, kad tas vargšas vlasovietis nuo smūgių krito ir išsitiesė ant žemės. O tas mušeika, ką tai anglų kalba murmėdamas sau po nosim, nuėjo toliau. Vlasovietis atsikėlė, apsidairė ir norėjo paklausti, už ką jisai gavo lazdų, bet mušeikos jau nebebuvo. Vlasoviečiui iš akių pabiro karštos ašaros ir tiek. Po kratos visa rikiuotė buvo nuvesta į stovyklą už spygliuotų vielų — į barakus.

Einant stovyklos gatve, internuotuosius stebėjo stovyklos tvarkdariai. Kai kurie iš jų, buvo girdėti, kalbėjo lenkų kalba. Pamatę lietuvį invalidą, einantį su rementais užpakalyje rikiuotės, tarė lenkiškai, kad šitam vyrui nutrauksią ir paskutinę koją. Bet, deja, jų žodžiai neišsipildė.

Pačioje internuotųjų stovykloje gyvenimas, reikia pasakyti, buvo labai nemalonus, o kartais net peržiaurus. Stovyklos pareigūnai, žinodami, kad mūsų likimas yra jų rankose, su mumis elgėsi taip, kaip piktas gaspadorius elgdavosi su savo gyvuliais. Internuotiems atrodė, kad lyg būtų grįžę viduramžių laikai, kada ponai rykštėmis plakė savo baudžiauninkus. Čia reikia pasakyti teisybę, kad internuotuosius rykš-

tėmis niekas neplakė, bet mušė "nagaikomis", mat, taip moderniškiau ... Tačiau ir čia buvo išimčių, mušė nevisus; bet pasityčiojimo, paniekinimo ir pajuokos receptai buvo pritaikyti kiekvienam. Lietuvis invalidas matė savo akimis, kaip du stovyklos tvarkdariai — uniformuoti Amerikos karių uniformomis, vedė du internuotuosius į Amerikiečių komendantūrą tardymui. Bevesdami "nagaikomis" mušė juos taip, kad tie krito ir kėlėsi nuo žemės, lyg vėjo pučiami rudens lapai. Baisu buvo žiūrėti, o kartu ir gaila. Invalidas pagalvojo, kad tauta, kuri "neša pasauliui demokratiją", dar taip žiauriai elgiasi su internuotais.

Stovykloje kiekvieną dieną viešpatavo netikrumas. Sovietų Sąjungos pareigūnai kasdieną lankydavosi stovykloje ir rankiodavo jiems reikalingus žmones. Suradę auką, tuojau griebdavo ir mesdavo nelaimingąjį į sunkvežimį, kuris čia pat stovėjo. Kur juos nugabendavo — niekas nežinojo. Dieva po dienos, kiekvienas iš mūsų laukdavo tokio pat likimo.

Barakuose gyvenimas buvo labai sunkus. Barakai buvo pilni prikimšti žmonių. Miegodavo žmonės ant purvinų grindų, susispaudę vienas prie kito — sugrūsti kaip kopūstai statinėje.

Švarą palaikyti barakuose buvo tiesiog neįmanoma, nes per daug ten gyveno žmonių. Žmonės miegodavo tiesiai ant purvinų grindų, nes pasikloti ką nors po šonu neturėjo. O užsiklodavo tik su turima miline. Vietoje pagalvės vartodavo kumštį. Prie visų šitų negerovių dar prisidėjo ir blakės. Kai tik žmogus atsiguli ir užgesini šviesą, tuojau pajunti, kaip tave pradeda apnikti blakės. Blakės apipuola žmogų tūkstančiais. Veidas, rankos, kojos ir visas kūnas nuo sutraiškintų blakių būna kruvinas. Atsigulusieji kai pradeda kautis su blakėmis, tai kaunasi per ištisą naktį. Po tokių kautynių kambaryje nuo sutraiškintų blakių oras būdavo labai blogas. Ištisus tris mėnesius blakės maitinosi internuotųjų krauju, kurio ir jie patys nedaug teturėjo. Vėliau barakuose buvo padaryta dezinfekcija ir blakės buvo išnaikintos.

Stovykloje maitinimas buvo labai prastas. Vienai parai 24 žmonėms išduodavo 2000 gramų duonos. Pietums kokių tai nesūdytų stagarų, samtis sriubos. Vakarienei virinto vandens pora puodukų. Tai ir viskas. Internuotieji, pamaitinti keletą mėnesių tokiu maistu, kai kurie, pradėjo tinti, o vėliau keletas nukeliavo į amžinybę. Niekas internuotaisiais nesirūpino, išskyrus tik stiprią stovyklos apsaugą. Anksčiau, kada vokiečiai ten laikė prancūzų karo belaisvius, tai stovykla buvo aptverta vienos eilės spygliuotų vielų tvora. Bet dabar, mūsų "geraširdžiai" padarė dviejų eilių augštą spygliuotą vielų tvorą. Prie tvoros, iš lauko pusės, prikabino dideles lentas, prirašytas didelėmis raidėmis, kad prie šios stovyklos pašaliniams žmonėms arčiau kaip 600 metrų prisiartinti griežtai draudžiama ir sargybinis galės šauti be įspėjimo kiekvieną, peržengusį šią ribą.

Stovykloje internuotuosius laikė 4 mėnesius, nepatiekdami jiems jokių kaltinimų. Ir tik praėjus 4 mėn. kaltinimai buvo kiekvienam patiekti. Iš viso, šioje stovykloje internuotųjų buvo apie 6000 žmonių. Lietuviui invalidui buvo patiektas kaltinimas, jog jis reikalingas yra apsaugos kalinimo, t. y. "Schutzhaft". Taigi, žmogus be kojos, apriboto judėjimo, ar gi gali jis kam nors būti pavojingas? Tai buvo daugiau negu nesuprantama.

Internuotų stovykla buvo kietai saugoma, bet pabėgimų pasitaikė. Iš 27 kuopos pabėgo iškastu tuneliu 7 žmonės. Tunelis buvo pradėtas kasti barako prausykloje ir baigėsi už spygliuotų vielų. Po pabėgimo stovykloje drausmė dar padidėjo. Stovyklos vadovybė dažnai pradėjo daryti visos stovyklos patikrinimus. Patikrinimus darydavo išrikiuojant internuotuosius kuopomis aikštėje. Kiekvienas internuotasis praeidamas pro stovyklos vadovybę turėjo pasakyti savo pavardę ir vardą. Vieną kartą, o jų buvo ir daugiau, rodos, 1945 m. spalio mėn., vykdė stovyklos patikrinimą. Buvo išrikiuotos visos kuopos stovyklos aikštėje. Netrukus, po išrikiavimo, kaip pradėjo lietus lyti, tiesiog pylė kaip iš kibiro. Išrikiuoti žmonės stovėjo ir mirko. Taip, po atviru dangumi, lietaus plaunami, visi stovėjo 4 valandas. Sušlapo, permirko ir sušalo. Po 4 valandų atėjo stovyklos vadovybė, pasistatė didelį lietsargį ir pradėjo tikrinti. Pats tikrinimas užtruko apie porą valandų, nes reikėjo patikrinti apie 6,000 nelaimingųjų.

Buvo uždrausta nakties metu eiti vienam žmogui į išvietę. Kas norėjo naktį eiti išvietėn, tas turėjo žadinti iš miego kambario vyresnįjį, kad šis jį palydėtų. Buvo paskelbta, jeigu vienas asmuo eitų naktį išvietėn, tai pastebėjęs sargybinis, be jokio įspėjimo, gali šauti. Tad visi internuotieji, bijodami netekti gyvybės, stropiai pildė šį įsakymą. Taip pat buvo įsakyta, kad internuotasis negali prisiartinti arčiau kaip 3 metrus prie spygliuotų vielų tvoros. Kas prisiartins arčiau, sargybinis gali tiesiai šauti. Buvo atsitikimas, kad vidurdienį sargybinis nušovė 14 kuopos internuotąjį, kuris per neapsižiūrėjimą buvo peržengęs tą 3 metrų ribą. Internuotieji tada gerai suprato, kad čia nejuokai, o reikia stropiai pildyti visus stovyklos vadovybės įsakymus.

Stovykla nuo išorės pasaulio buvo visai atskirta. Jokios spaudos, jokio susižinojimo. Buvo uždrausta ir laiškų rašymas savo artimiesiems. Tik po 4 mėnesių stovyklos vadovybė leido parašyti vieną laišką žmonai ar tėvams. Parašytas laiškas turėjo būti atviras ir įteiktas stovyklos vadovybei, kuri peržiūrėjus, patikrinus laiško turinį, pasiųsdavo adresatui.

Po tokių kietų suvaržymų stovyklos vadovybė sugalvojo ir suplanavo internuotiems daryti perauklėjimo pamokas. Kiekvienai kuopai į savaitę buvo skirta 2-3 val. perauklėjimui. Perauklėjimo paskaitas skaitė C.I.C. karininkas Gutmanas. Paskaitos buvo skaitomos vokiečių kalba ir daugumoje buvo taikomos vokiečių naciams. Paskaitininkas savo paskaitose paliesdavo nacių padarytus žiaurumus žmonėms, karo belaisviams, visuose užimtuose jų kraštuose. Tačiau apie komunistų žiaurumus žudant ir kankinant nekaltas aukas nieko neužsimindavo, lyg tokių iš viso nebūtų buvę. Kiekvieną kartą pasibaigus paskaitai būdavo leista duoti karininkui paklausimus. Iš internuotųjų, kai kurie vokiečiai, užklausdavo paskaitininką, koks skirtumas tarp nacizmo ir komunizmo? Ar Hitleris išmoko visų žiaurumų iš Stalino? Daug ir kitų panašių klausimų buvo statoma. Vieną kartą, pasibaigus perauklėjimo paskaitai, prelegentas buvo paklaustas, kaip Jungtinės Valstybės žiūri į Pabaltijo valstybių okupavimą? Prelegentas kiek pagalvojęs mandagiai atsiprašė ir pažadėjo į šį klausimą sekantį kartą atsakyti. Tiesa, per sekančią perauklėjimo pamoką Gutmanas tikrai nepamiršo ir atsakė į iškeltą klausimą maždaug tokia pačia mintimi, kaip kad buvo Tarybų Lietuvos dienraštyje parašyta, kada Lietuva buvo bolševikų okupuota. Jisai pasakė, kad Pabaltijo Valstybių delegacijos buvo nuvykusios į Maskvą ir prašiusios, kad tos valstybės būtų priimtos į Sovietų Sąjungą. Tai toks ir buvo gautas atsakymas. Buvę ten pabaltiečiai buvo nepatenkinti tokiu atsakymu ir paprašė toliau ir plačiau šį klausimą išaiškinti. Karininkas sutiko. Jam buvo pastatyta dar keletas klausimų, iš kurių vieną dar gerai prisiminė: Ar Gutmanui yra žinoma, kad Pabaltijo valstybėse bolševikų okupacijos metu, buvo uždarytos visos politinės partijos ir leista buvo veikti tik vienai komunistų partijai, kuri iš savo tarpo ir statė kandidatus? Žmonės buvo varu varomi balsuoti prieš savo valią ir norą. Kitas klausimas buvo pastatytas — kodėl Stalinas davė Hitleriui benzino, alyvos ir duonos tam, kad vokiečių lėktuvai galėtų dažniau skristi ir bombarduoti anglų Londoną? Į šiuos klausimus prelegentas neatsakė ir į diskusijas nesileido. Daug kartų buvo daromos perauklėjimo pamokos, bet Pabaltijo Valstybių reikalu daugiau niekad jau nebeleisdavo duoti paklausimų.

Pasibaigus perauklėjimo metui, kai kuriuos vokiečius pradėjo atleidinėti iš internavimo stovyklos namo. Pasidarė visiems linksmiau. Kiekvienas tikėjosi sulaukti tos dienos, kada galės išeiti į laisvę. Kiekvienas atleistasis, pakelta nuotaika, palikdavo tuos barakus ir spygliuotas vielas. Lietuvos invalidas, išbuvęs nuo 1945 m.birželio mėn. 15 d. iki 1946 m. sausio 20 d., irgi buvo paleistas į laisvę. Išėjęs į laisvę, jis neturėjo nei pinigų, nei duonos. Vėl nauji rūpesčiai ir nauji sunkumai. Dar gulėdamas ligoninėje, paskutinį kartą kai žmona buvo atėjusi aplankyti, jisai savo žmonai davė nurodymus, kad su vaikais vyktų į Kasselį ir ten kur nors apsigyventų. Apsigyvenusi užsiregistruotų Kasselio miesto savivaldybėje. Žmona taip buvo ir padariusi. Invalido buvo visas tikslas kaip nors pasiekti Kasselį ir surasti šeimą. Bet kaip tą padaryti, kai traukinio bilietą nupirkti pinigų nėra? Nueina jisai į stotį. Ateina traukinys, kuris eina į Kasselį. Nieko nelaukęs invalidas įlipa į traukinį, tą vagoną, ant kurio užrašyta: sunkiai sužeistiems. Įlipęs sėdi ir laukia bilietų patikrinimo. Tačiau niekas bilieto netikrino ir jis laimingai pasiekė Kasselį. Išlipus Kasselio stotyje, viskas svetima, neįprasta. O alkis kankina. Atrodo, lyg visas pasaulis alkanas. Stotyje pasiteirauja pas vokiečius, kur čia galima veltui pavalgyti. Nurodo jam vokiečių Raudonąjį Kryžių, kuris buvo netoli stoties. Invalidas pasiramščiuodamas rementais šiaip ne taip nurėpliojo į Raudonąjį Kryžių. Čia jis gavo pavalgyti ir buvo išklausinėtas, kas toks jisai yra, iš kur atkeliavo ir kokios pagalbos dar jam reikia. Invalidas nupasakojo viską smulkiai apie save, iš kur atkeliavo ir kokios pagalbos reikia. Pavalgęs, Raudonojo Kryžiaus tarnautojo buvo nulydėtas į Kasselio miesto valdybą pasiteirauti apie žmonos gyvenamą vietą. Miesto savivaldybė davė žmonos adresą, Mattenburgo stovykloje, barake. Pasiekęs Mattenburgo tremtinių stovyklą, invalidas surado žmoną ir vaikus ir vėl pradėjo iš naujo gyventi, lyg iš numirusių prisikėlęs.

New Yorko ramovėnai, kūrėjai-savanoriai (žiūr. viršelį) iš k.: Balys Bobelis, Leonas Virbickas, Vaclovas Alksninis, Petras Jurgėla, Jurgis Kiaunė ir Antanas Novickis.

PREMIJUOTINA MŪSŲ ISTORIJOS PAINIAVA

PETRAS BŪTĖNAS

(P a b a i g a)

VII. Kun. dr. K. Gečys, Katalikiškoji Lietuva. Chicago, Ill., 1946 m. 11 ir 12 p., rašydamas apie anuodu misionorius akcentuojamai, visiškai nieko nerašo apie jų misionoriavimo vietoves, tartum tas veikalas nebūtų istorinio pobūdžio. Šitaip jau net ir visiškai liūdnai.

VIII. L. E. XXVII. 422 p., apie *Siką* rašant, rašoma: "šv. Adalbertas atvyko pas *sembus* jų priešo padedamas", o šiaipjau ten visa žinia yra gana rimta ir atsargi. Vadinasi, tai būtų buvę atsitikę Aismarių ir Priegliaus pačio žemupio dešinėje — šiaurinėje pusėje. Jei šitaip tikrai būtų buvę, tai dabar tebūtų svarbu išgirsti istorinio šaltinio gyvus ir kiek galint platesnius, ištisinius žodžius, kaip ir paties šaltinio pilną metriką. Gi tam laikui Semba laikytina yra jau lietuvių šalimi, nors ir daug kas su tuo vis dar galėtų iš inercijos nesutikti, besilaikydamas,-i senosios, ir būtinai svetimųjų, istoriografijos bei jų slidžios istoriosofijos.

Minėtasis "Sikas" yra *Žygas*, Sembos žygovas. Kad pilnesnė ir tikresnė būtų X amžiaus mūsų istorija, apie šį sembą (prūsą ar lietuvį) tenka viskas pasakyti, ir žr. šio straipsnio gale priedą "Žygas žygovas".

IX. Kario 1 nr. 1962 m. buvo Dr. V. Sruogienės istorinio turinio straipsnis "Karalius Notimeras — nežinomasis Lietuvos valdovas XI amž.", ir žr. Netimerį čia VI skirsnelyje. Šis straipsnis už ankstesniuosius čia aprašus yra naujesnis, apsčiai žinių davęs apie Bruno-Bonifacą, ir, matyt, atremtas į kitą straipsnį, nes autorė sako: "Lenkų istorikas kun. V. Meisztowicz savo straipsnyje 'Sv. Brun na Litwie w 1009 r.", — Alma Mater Vilnensis Prace zbiorowe leidinyje, Londonas, 1958 m., iškelia įdomias ir taip retas iš to laikotarpio žinias apie Lietuvą . . .". Bet iš tų straipsnio žinių daugumas jų pasiliktų aiškiausio klausimo ženkle, jei nebūtų jie naujai reikiamai apsvarstyti ir peršviesti; pvz.:

a) Koks jotvingų karalius *Nothimer*, esą, turįs *germanišką* vardą! Bet prūsų asmenvardis *Nawtemer* ist. šlt., Semboje (R. Trautmann, Die altpreussischen Personennamen. 1925. 68 p.) skelbia *negermaniškumą* — rodo į *Naut-i+mer-ą* ar *Naut-i+mar-ą* kartu su nesudėtiniais asmenvardžiais, taip pat turinčiais baltiškąją šaknį *Naut- Naud-* (t. p. 63 ir 64 p.) arba šaknį *Mar- Mer-* (Mėr-ůn-išk-iai 1, . . .) *Mor-* iš **Mar-* (Mārung-as 1, vok. Morungen, . . .) (t. p. 55, 57, 58 ir 62 p.) antrajam asmenvardžio sandui

b) Sakoma, kad XI amžiaus pradžioje Lietuvoje šeimininkavę *normanai*, atseit, skandinavai, t. y. šiauriniai germanai. O šaltinių neskelbiama. Bet istorikams, jei užsimestų, būtų daug darbo ir gaiščio tai įrodyti, ir nepriveiktų įrodyti, kaip nepriveikė nė istorikė V. Sruogienė, rasdama Lietuvoje tokius "normanus", kaip baltą-aistį prūsą Nautimerą-Nautimarą, ir rasdama net Lomžos apylinkėje, 260 km į pietryčius nuo Baltijos jūros nuo Dancigo miesto ir Vyslos žiočių, ir tai miškų miškuose, kurių normanai apskritai visur visada vengte vengdavo.

c) Taip, Lomžos apylinkės yra jotvingų-sūduvių ir galindų, kur jie sueina kaimyniauti, kad net sunku tarp jų ir geografinė bei etninė riba nustatyti, o politinė - valstybinė siena tam, etnografiniam, reikalui visiškai netinka. Tai dabar ir nebežinai, ar misionoriauta pirmuosiuose, ar antruosiuose, ir aplamai, — ar iš tikro aplink Lomžą misionoriauta ir žūta, jei prieš tai būta jo misionoriauta net tolimiausio Kievo apylinkės pečeneguose ir staiga *žiemą* iš ten nusikraustyta dar į Lenkiją, o tik paskui kažkokiais keliais į Lomžos apylinkę, 125 km į žiemryčius nuo Varšuvos miesto, o jotvingų - sūduvių sodyboms prieinant net ligi pat Varšuvos pakluonės.

d) Jei Bruno - Bonifacas "*In Confinio Russiae et Lithuae regionum martyricatus est*", tai ne apie Lomžą reiktų jieškoti "Rusijos ir Lietuvos valstybių ribos", nes tai būtų net ir mintis falsifikuotinė, ne tik pats istorinis bei etnologinis faktas: reiktų misionoriavimo vietos jieškoti dar toli nuo Lomžos į Kievo pusę, o Kievas nuo Lomžos į pietryčius maždaug už 600 kilometrų. Ir 1009 metai to nepaleidžia.

Rusnė upė ir miestelis Klaipėdos srityje, taigi Lietuvos valstybės Žemaitijos pietvakarių kampe, o vietovardis nieko bendra neturi nei su švedine **Rus'**, nei apskritai su **Rusija** ar **rusas** pavadinimais. Čia visur plačiausiai ne tik rusų, bet ir šiaipjau betkokių slavų niekados nėra gyventa. Visa Lithuania Propria, Mažoji Lietuva — Karaliaučiaus sritis, čia ir Prūsų 100 x 80 km ežerynas ir Prūsų žemė nuo tos "slavinės ir slaviškosios ligos" buvo laisvi.

Rusnė 2 — Nemuno paties žemupio pietinė plati atšaka maždaug nuo vakariau **Gilijos** 3b, upės, iš Nemuno žemupio prasidėjusios; abi yra Kuršmarių įtakai. Nuo Rusnės miestelio į Kuršmares teka Rusnės kairė - pietinė atšaka **Vorùsnė** 2, Vor+rusnė "senoji Rusnė; liet. **võras** 2 — senas; tik ne liet. **võras** 3 — vabzdys", o į pietvakarius į Kuršmares teka Skirvytė 2, vok. Skirwiet, kamienas Skir-v-yt-, begėdiškai surusinta Severnaja "šiaurinė", kur ji čia yra siena tarp Lietuvos valstybės Klaipėdos srities ir M. Lietuvos - Karaliaučiaus srities. Tai vis Kuršmarių rytinė lietuviškoji erdvė.

Nuo Rusnės žiočių į pietryčius ligi Nemuno kairio-pietinio įtako **Šešupės** 2, žiočių yra 70 km ir ligi Šešupės žemupio kairio - vakarinio įtako **Širvintos** 3 b, žiočių yra 120 km. Šiedvi upės teka Lietuvos Sūduvoje - Jotvoje - Dainavoje, ir žr. J. Andriaus žemėlapį.

Šiame žemėlapyje visi vietovardžiai nuo seniausių laikų tebėra mūsiški, nors ir M. Lietuvos - Karaliaučiaus srities visi vietovardžiai dabar Sov. Rusijos nauji, taigi okupaciniai, t. y. rusiškieji išgalvoti.

Žemėlapinė ištrauka iš J. Andriaus 1956 metų Lietuvos žemėlapio.

e) Bruno - Bonifaco palydovų buvę 18. Autorė tepamini jų 4 asmenvardžius — *Apik, Atik, Ciemik, Heryk* ir sako, kad tie asmenvardžiai "lyg ir skambą *slaviškai*". Nors tie asmenvardžiai ir apkraipytų žodinių lyčių (nevisi jie iškraipyti, nors ir visi jau begalūniai), bet man jie skamba *baltiškai*. Kaikuriems jų yra baltiškosios krypties aiškių įrodymų. Kam nors dar teks įrodyti tuos asmenvardžius šiokius ar tokius esant. Apie stebuklingai išlikusio nenužudyto palydovo *Vipert'o* asmenvardį čia šitaip netenka kalbėti, nes jis bus tikrai germaniškas koks *Wippert*.

Jei būtų buvę surašyti visi 18 palydovų asmenvardžiai ir, žinoma, geriausia, originaliai (originalai bent skliauteliuose), tai, žiūrėk, gal ir prie galutinės šiokios ar tokios tiesos jau aname straipsnyje būtų buvę prieita. 18 asmenvardžių — 18 žodžių! Oi, daug tiesos jie tikrai pasakytų! Pvz. Lietuvos valstybės su rytinių slavų Valuinės kniažestva (kunigaikštija) 1219 metų taikos derybose dalyvavo ir taikos sutartį pasirašė net 21 mūsų kunigaikštis, o pasirašytojų vardai (kartu su Mindaugo asmenvardžiu) yra visi išlikę. Kada nors koks apdairus ir kūrybingas mūsų istorikas iš tų 21 žodžio - asmenvardžio atkurs tikrą ir pravartų žinoti Lietuvos valstybės naują lapą. Lietuvos valstybės Sūduvos - Jotvos - Dainavos kunigaikščių, vadų ir ūkio administratorių asmenvardžių iš XIII amžiaus yra išlikę dvigubai daugiau (42), bet ir lig šiol Lietuvos istorijos rašytojai tuo istoriniu arsenalu dar nepradeda kaip reikiant naudotis, ir užtat kaikurioms sritims "vežimėlis vis vietoje".

— — —

Patys istorikai gal vienodžiau ir aiškiau įrodydami galėtų prabilti vis kaip specialistai, nes, mat, jau galgi nors kartą metas, kai baigiama rašinėti ir spausdinti Liet. Enciklopedija ir (laikraščiai rašo) ketinama nors pavėluotai išleisti Lietuvių sienų ir lietuvių bei aplamai baltų kokių reikalų oficialioji specialistų paruoštoji kokia knyga, — pakartojau mintį iš savo pereitojo straipsnio "Karyje".

X amžiaus galo ir XI amžiaus pradžios laikotarpis baltams ir Lietuvos valstybės istorijai be galo svarbus. To laikotarpio suniekinti ar pračiaužti neturime nei teisės, nei kokio pagrindo. Jį reikia geriau pažinti, — ir visiems eiliniams, ypač neeiliniams. Manau, kad tai svarbu yra ir istorikams, ir teologams, ir politikams, ir mokyklų dėstytojams, ir žurnalistams laikraštininkams, ir visiems lietuviams bei latviams — tebegyviems baltams, norintiems sukurti jau saviškę istoriją. Nuo pasakėlių nutolinus ir anų abiejų misionorių įvairius reikalus ir istorinius, etnologinius bei geografinius atvejus, — atrodytų gražesnė, rimtesnė ir tikresnė pati istorija, etnika ir geografija. Ir kodaugiausia žemėlapių skaitytojui (ir pačiam istorijos rašytojui, — pirmučiausia) orientuotis, o paveikėliai — buvę nebuvę. Jų pasižiūrėti ne pro šalį, bet daugiausia jie nėra esminio pobūdžio.

Kai bus išspausdinti anokie aiškinimai ir išaiškinimai oficialiuoju keliu, tada bus galima, jei teiktųsi kas išspausdinti, drįsti paskelbti ir nespecialisto, ne istoriko straipsnį apie minėtuosius dalykus ir reikalus. Turbūt, nevienam būtų įdomu patirti lyginant, kiek kas atsitinka ar neatsitinka ir kodėl. Eilinis skaitytojas ir tyrinėtojas tuo tarpu viena būtinai norėtų prašyti: specialistai, prašom rašydami nesigailėti plačių šaltinių autentiškai ir metrikiškai tiksliai skelbti, nes be jų didelis nuostolis ir mokslui, ir skaitytojams, ir jūsų straipsniams raštams, ir jūsų pačių asmenybei.

Po šio straipsnio bus trečias straipsnis apie šaknis *Leit- Liet- Lat-*, ir šiuo šitokia rašinių serijėlė baigsis.

→

PABALTIJO ŽEMĖLAPIS

1. Dėl **Adalberto - Vaitiekaus** žuvimo vietos žr. Priegliaus upę, kur žemėlapyje be reikalo ji vadinama "Pragaras". Matomi Aismarių šiaurinė dalis, Priegliaus žiotys į Aismares ir Piliavos vandens kelias iš Aismarių į Baltijos jūrą ir antraip. Sembos sritis šiauriau Aismarių ir Priegliaus žemupio į šiaurę ligi Kuršmarių, o į rytus ligi Deimenos upės, ištekančios iš Priegliaus dešinio - šiaurinio šono ir tekančios į šiaurę pro Labguvos aps. miestą Kuršmarių pietryčių kertėn. Nuo Sembos į rytus yra Nadruvos sritis, o nuo šios į šiaurę Skalvos sritis. Notangos sritis į pietus nuo Priegliaus žemupio kairio - pietinio šono ir Karaliaučiaus, o į rytus ligi Alnos, kuri ties Vėluvos aps. miestu įteka į Priegliaus kairį - pietinį šoną. Nuo Notangos srities į pietvakarius stovi Varmės sritis ir joje pagal Aismares Braunsbergo aps. miestas bei Varmija - vok. Frauenburg miestelis, kurių čia nematome, kaip nematome ir Pāserijos žemupio, prie kurio stovi Braunsbergas ir nuo kurio į rytus eina 1945 metų Paserijos žiočių — Vižainio potsdaminė linija.

Rusnės nemuninė atšaka nuo Rusnės miestelio teka į pietvakarius į Kuršmares, o ten į žiemvakarius į Kuršmares teka plačioji nemuninė Atmata.

Matoma Šešupė, kurios žemupys tik vėliau iš D. Lietuvos buvo priskirtas prie M. Lietuvos. Pro Virbalio miestą ir geležinkelio stotį teka Širvinta į šiaurę ir prie Širvintos miestelio ties Kudirkos Naumiesčio miesteliu įteka į Šešupės žemupio kairį - vakarinį šoną.

Lithuania Propria "Tikrosios Lietuvos" 1566 metų rytinė riba eina maždaug nuo Disnos prie Dauguvos dešinio kranto aps. miesto, taigi nuo Latvijos valstybės Latgalos pietrytinio kampo, į pietus į Minsko augštumas, Nemuno versmių kryptimi. Nuo čia kiaurai į vakarus ir šiais laikais tebėra lietuvių žemė. Sov. Rusija,

SUOMIJA
HELSINGFORSAS
SUOMIJOS ĮLANKA
PETERBURGAS
BALTIJOS JŪRA
Gotlandas
LATVIJA
Kurzeme
LIETUVA
KARALIAUČIUS
VILNIUS
PRŪSAI
LENKIJA
Lomža
Baltstogė
Grodnas
Minskas
Vitebskas
Mogilevas
Nemunas
1 : 5 000 000
km 50 100 150
Gubernijos ribožiai
Prūsų
Nuo 0 - 100 metrų
100 - 200
Virš 200 metrų

vykdydama slavinį monarchizmą - imperializmą ir velikorosinį - rusinį šovinizmą, čia, naikindama baltus, nori sukurti vad. "stumiamąją, arba stumdomąją Gudiją", nes pati Sov. Rusija yra nusistačiusi gudus išnaikinti Dniepro rytinėje pusėje ir padniepriais, juos stumdama į lietuvių žemes, o aną gudų ilgą platų padnieprinį rėžį priskirti Velikorosijai. Toliau, kalbant, bet tolimojoje senovėje dalis "lietuvių + latgalių - latvių" gyveno ir dar toliau į rytus mažiausia ligi Dniepro augštupio, o nuo to augštupio dar į rytus yra žinomi gyvenę Dniepro pačio augštupio "lietuviai + latgaliai - latviai", Sožės (Dniepro augštupio kairio - rytinio įtako į šiaurę nuo Kievo) paupio lietuviai ir Okos (Volgos augštupio dešinio - vakarinio įtako) viduryje ir plačiau rytiniai galindai, į pietvakarius nuo suom. Maskvos miesto.

II. Dėl **Bruno - Bonifaco** žuvimo vietos pasijieškotinos šitokios geografinės gairės. Lomža aps. miestas Naros (lenk. Narew; V. Bugo, Vyslos, žemupio dešinio - šiaurinio įtako) vidurupio kairiame - pietiniame krante, vidurinės Sūduvos - Jotvos vakariniame šone, dabar sumozūrintose apylinkėse, Galindos srities rytinėje kaimynystėje. Tarp Bielsko, Pružanų ir L. Brastos miestų želia Baltvyžio giria. Nuo Lomžos per tą girią ir visokius pagirius 600 km į pietryčius stovi Kievo miestas.

Pripetės - Pinos 810 km. ilgio balynas, o to balyno ir V. Bugo upės šiaurinėje pusėje yra pietinė Sūduva - Jotva. Balyno abi pusės dešimtimis kilometrų pločio labai balotos ir krūmokšlėtos. Nuo Nemuno augštupio ir versmių (jos į pietus nuo Minsko mst.) į pietus nueina vidurinės ir pietinės Jotvos - Sūduvos vidurinė ir rytinė juosta.

Kievo nematyti. Jis prie Dniepro vidurupio pradžios ties Desnos žiotimis ir piečiau Pripetės balyno. Nuo Kievo tarp Dniepro ir Pripetės balyno į žiemvakarius jau baltų balotoje teritorijoje senovėje ėjo komunikacinis kelias į Lietuvos valstybės vidurinę juostą. Čia traukdavo su savo kariuomenėmis ir visokie kieviniai "Jaroslavai" baltų žemių nusikariauti. Slavai baltus supė nuo pietų, pietryčių ir rytų, o įvairūs germanai nuo likusiųjų pusių. Ir taip ligi pat šių net ir mokslo klastojimo metų.

III. **Baltų supimas.** Holmgards - Novgorod "Naugardas" stovi suom. Ilmero - rus. Ilmenio ežero šiauriniame krante, į pietryčius nuo suomių žemėje pastatyto Petrapilio - Leningrado, į žiemryčius nuo Latgalos.

Didysis varingų (rus. variagi; normanų, šiaurinių germanų) vandens kelias: Skandinavija (švedų Stockholmas) — Baltijos jūra — Suomių įlanka — suom. Nevos upė — suom. Aldaga — rus. Ladoga ež. — Volchov iš suom. šaknies ***Valk-** upė — suom. Ilmero - rus. Ilmenio ež. (Naugardas) — suom. Lovatė upė — per Dauguvos augštupį — liet. Kosupė 1 upė (rus. naujau tik Kasplia; Dauguvos augštupio kairys - pietinis įtakas ties Suraž mst., augščiau - žiemryčiau Vitebsko mst.) — liet. Laukesa 3 b, upė (rus. Lučesa; Dauguvos kairys - pietinis įtakas ties Vitebsku) — Dniepro pačian augštupin — Dniepras pro Kievą į Juodąją jūrą ir Bizantiją. Šitame vandens kelyje normanai kūrė švediško vardo **Rus'** "rusiją" 862 metais ir ją įsikūrę ilgai valdė, kai tiems patiems normanams kiek anksčiau nepasisekė tokios "švedinės Rus'" susikurti sen. Lietuvos valstybės pajūrinėje juostoje net tarp Vyslos ir Dauguvos bei Gaujos (Rygos įlankos rytinis įtakas šiauriau Dauguvos žemupio) upių.

IV. **Priešmindauginės** Lietuvos valstybės teritorija ten, kur žemėlapyje yra **Lietuvos** vardas parašytas. Tam reikalui orientacinės gairės: Vyslos 200 km ilgio žemupys bei Dauguva ir Baltijos jūra bei Dniepras, o viduryje mūsiškieji Nemuno, Neries, Priegliaus (Prūsų 100 x 80 km ežerynas Priegliaus baseine) Mūšos ir Ventos baseinai.

V. **Lietuvos** vardas rytinių slavų pirmą kartą sužinotas greičiausia į pietryčius nuo sen. Lietuvos valstybės vidurinės juostos, į pietus ir pietryčius nuo Nemuno augštupio, taigi vidurinės ir pietinės Sūduvos - Jotvos rytinėje dalyje. **Liet6gala** "Liet-i+gal-a" tautovardis rytinių slavų bus pirmą kartą išgirstas į pietus nuo Dauguvos augštupio, o Lat+gal-a tautovardis, priešingai, jau Dauguvos augštupio šiaurinėje pusėje, kur latgaliai - latviai, rytinių slavų veržiami, persikėlė per Dauguvą Daugpilio - Drisos - Dysnos - Polocko - Vitebsko bare į dabartinę savo tėvynę Latgalą. Pagal žemėlapį galima orientuotis, kur kada kieno ir kiti baltų tautovardžiai galėjo būti pirmą kartą paskelbti, juos visus randant išminėtus ir ankstesniame, ir po šio straipsnio einančiame straipsnyje.

P.S. Šis žemėlapis geras ir vaizdus, tik jame trūksta pačio Vyslos 200 km ilgio žemupio prūsų žemės, net nematyti Žalgirio - Tannenbergo 1410.VII.15. mūšio vietovės Sasnos srityje. Bet šio žemėlapio vietovardžius norint reiktų tikrinti iš A. Salio vardyno prie J. Andriaus 1956 metų Lietuvos žemėlapio. Mat, žemėlapis išspausdintas prieš 56 metus — 1910 metais.

Žemėlapis yra sukurtas dailininko Adomo Brako ir įdėtas J. Gabrio Geografijos vadovėlyje Lietuvos mokyklai. 1910 m. A. Brakas, Klaipėdos srities sūnus ir Mažosios Lietuvos patriotas veikėjas, yra Sov. Rusijos ištremtas į Sibirą be jokiausios kaltės ir ten žuvęs.

ŽYGAS ŽYGOVAS

Priedas prie "Premijuotina mūsų istorijos painiava" straipsnio apie Adalberto - Vaitiekaus misionoriavimo vietą ir Sembos visuomenės pareigūną Žygą.

— — —

Žygas yra Sembos srities vyresnysis, žyginiinkas - žygovas, visuomenės pareigūnas ir esąs kaltas dėl misionoriaus Adalberto - Vaitiekaus žuvimo Semboje 997 metų balandžio 33 dieną. Buvo net spręsta, kad *Žygas* tai tik bendrinis žodis. Bet įvairių vietų asmenvardžiai ir vietovardžiai aiškiai liudija jį esant tikrinį žodį — asmenvardį prūsų ar lietuvių, nes Semba šiame (X) amžiuje jau buvo lietuvių, ir tai jau nuo seniai.

Kadangi Semba yra Baltijos pajūrio sritis tarp Aismarių ir Kuršmarių užtakių, tai nuo jos rytinės visos sritys, kaip Unsatrapis, taigi ir slėsnioji miškingoji Nėtanga, o toliau Nadruva, Sūduvos - Jotvos - Dainavos vakarinė dalis ir su Prūsų 100 x 80 km ežerynu), Skalva ir net Barta su Galinda juo labiau tokios. Semba ir prūsų sukilimuose prieš Vokiečių teutonų - kryžiuočių ordiną XIII amžiuje svarbų ir orga-

nizuotos artojų visuomenės vaidmenį vis vaidino. Dėl savo augštesnės žemės ir labai geros, lietuviams net patogios, geografinės padėties ji šitokia ilgiausiai galėjo atsilaikyti ir tuo patim buvo baltų priešams stabdys į šiaurę — į Lietuvos Žemaitiją ir į rytus — į M. ir D. Lietuvos žemes. Sembos sritimi, žinome, buvo suinteresuoti ir baltų "krikštytojai" šįkart vakariniai slavai (lenkai) ir rytiniai germanai (vokiečiai), — baltų kaimynai, iš kurių anie "krikštytieji" tikėjosi tolyn vis labyn baltiškųjų žemių prisiplėšti.

L. E. XXVII. 429 p. duoda ano žygovo pavadinimų: *Sikas* (šiais laikais norminta asmenvardžio lytis), o istorinių šaltinių *Sicco, Sikko, Siggo;* Bg. ršt. I. 172 ir 180 p. tik tepamini be šaltinio *sicco* tartum bendrinį žodį, bet Bg. ršt. I, 425 p. yra: *Sig-lawken* vtv., plg. *Žigas,* pav. Utenos aps. Linkmenų par., *Žigė,* pav. Rokiškio aps. Svėdasų par. ir Bg. ršt. III. 126 p. *Žigė* 4, Rokiškio aps. Kamajų par., *Žig-ur-ãit-is* 1, pav. 1572 m. Kretingos apyl. Ln. 166; J. Šliūpas, Lietuvių tauta. I. 292 p. įrašo *Sigenotas,* tik neteikia šaltinio: gal Sig-e+not-. Iš šių žinių galima nustatyti, kad tame asmenvardyje *i* trumpas ir visdėlto *g,* o ne *k: Žigas.*

Kiti šaltiniai šit ką skelbia ir kitaip nusako:

a) Asmenvardžiai: *Syge* 1341 m. Heilsbergo prie Alnos vidurupio apylinkėje, plg. *Quesix* asmv. ir *Sig-lawken,* vtv., kaip ir *Sygithen* 1347 m. Nótangoje (Trtm. PN 91), kam. Syg-it- iš *Zyg-it-; *Queisix,* asmv. 1389 m., ten pat *Queysige, Quesige; Quesige* 1289 m. Notangoje Heiligenbeilio aps., plg. *Sige,* asmv. (Trtm. P. N. 50), Quei+six Quey+sig-e. Žodžio antrasis sandas rodo į asmv. *Zyg-ė, -a "Žyg-ė, -a, -as". Taigi, į paviršių išplaukia ilgasis *y* ir *g,* o ne *k.*

b) Vietovardžiai: *Siglawken,* vtv. 1491 m. Semboje: *Syge,* asmv. + pr., liet. ir lat. *laukas* "Acker"; plg. liet. *Žyg-aičiai F.* arba Žìgas B.? (Ger. AON. 156); *Syke,* vtv. 1296 m., *Siken* 1346 m., dabar *Sicken+hõfen* Semboje Fischhauseno aps.: *Sikas,* liet. asmv. B. (Ger. AON. 156) — dvaras į pietryčius nuo Kumėnų bžk., žiemryčiau Medinavos bžk., į žiemvakarius nuo Karaliaučiaus (Handkės žml., Vokštž.). Tas gal ir yra "Sig+lawk-en, t. y. Žỹgo laũkas", kurio tokio pavadinimo turimuose žemėlapiuose jau neberandu. Šiaipjau dėl asmenvardžio rašybos nieko neabejojamai nepasakoma, tik belinkstant rašyti *k* užuot rašius būtinąjį *g.* Dar yra *Sigisdicken,* k. (R. Boeckh, Sprachkarte vom Preussischen Staat vom Jahre 1861) — *Siegesdicken* (Vokštž.) į šiaurę nuo Medinavos bžk., į pietvakarius nuo Pabėtų mstl., Sembos vakarinėje dalyje; kam. Syg-is+dik-, vok. Sieg-es+dik-, taigi *Zyg-is+dik-, o liet. būtų *Žyg-i(s)+dik-, kur iš pirmojo sando išplaukia *Žygis,* dabar normaliai *Žygas.* Tuo pačiu pradėjimu galima pasakyti, kad, remiantis vietovardžiais, ano Žygo valdos ar gyvenamoji vieta X amžiuje bus buvusi Sembos vakarinėje dalyje, taigi ir nuo Karaliaučiaus į žiemryčius.

Lig šiol asmenvardžiui vyrauja lytis *Žỹgas,* ne *Žìgas,* ir tai patvirtina ir tolimesni čia pavyzdžiai: Žygmantỹnai 1 (mo), k., Žyg+mant-yn-ai, vok. Siegmuntinen, kam. Zyg+munt-in- (užuot *mant-* vokiečiai ir slavai mėgsta iškreiptaĩ: *munt-* ar net ir *mund-),* Įsruties aps. ir par. (Klv. 67), kur V. Kalvaitis šalia anos lietuviškos lyties parašo ir *Sygmantynai,* išversdamas vokiečių *ie* į *y;* palygink lietuvių asmenvardžius: *Žy+gaud-as* 1 iš *Žyg+gaud-as ir *Žyg-i+mant-as* 1, o dabar *Žyg+mant-as* 1; *Žygáičiai* 1, bžk., Žyg-aič-iai, į žiemvakarius nuo savo Tauragės apsk.; *Žỹgis* 2 — Lẽtauso (3 b; Jūros, Nemuno, dešinio - vakarinio įtako) dešinys įtakas Telšių aps. Rietavo vls. Spraudės k. (Liet. up. ir ež. vard. 20); *Žỹgiškė* 1, Žyg-išk-ė, upelė Tauragės aps. Kvėdarnos vls. (t. p.); *Žỹgdaubis* 1, Žyg+daub-is, upelė Kretingos aps. Gargždų vls. (t. p.).

Minėjimą atidarė sk. p-kas Jurgis Sirgėdas (deš.). Programos metu jis pasveikino, neseniai iš pavergtos Lietuvos atvykusias, p.p. R. Ceiliuvienę ir E. Liaukuvienę, kurios buvo papuoštos korsažais. Kairėje — J. Ceilius, antras iš d. — J. Liaukus.

NEW YORKO RAMOVĖNAI MINI 15 METŲ SUKAKTĮ

(1950 m. XI 26 — 1966 m. IX 17 d.)

Minėjimo dalyvių dalis; svečiai iš New Jersey — apačioje iš k.: S. Kontrimas, p. G. Jančauskienė, P. Mačiulaitis, niujorkiškiai L. Tamošaitis ir J. Tomas. Prie sekančio stalo, atsukęs veidą į deš. Waterburio sk. atstovas K. Urbšaitis, greta p.p. Ceiliai, priešais juos p.p. K. ir L. Jankūnai ir deš. J. Matiukas. Dešiniau stovinčio p-ko J. Sirgėdo sėdi K. Seliokas iš Waterbury.

J. Kiaunė taria pagrindinį žodį, po kurio skyrius buvo pasveikintas Lietuvos konsulo A. Simučio (virš), A.L.L. vado P. Jurgėlos (vid.). Be jų, sveikion L. K. Birutės dr. vardu p. L. Sperauskienė, New Jersey ramovėnų vardu S. Kontrimas ir Waterbury ramovėnų vardu K. Urbšaitis. Kairėje apač. — B. Balčiūnas skaito iš Balio Sruogos kūrybos, deš. A.L.L. posto vadas A. Kaunas taria žodį, greta — programos vedėjas Z. Raulinaitis. Visos nuotr. R. Kisieliaus

L.V.S. Ramovė New Yorko sk. valdyba; iš k.: S. Gudas— ižd., R. Markevičius — sekr., J. Sirgėdas — pirm., A. Vakselis — vicepirm. ir J. Rūtenis — kult. reik. vedėjas. L. Tamošaičio nuotr.

NEW YORKO RAMOVĖNŲ 15 METŲ DARBUOTĖS SUKAKTĮ MININT KPT. JURGIO KIAUNĖS TARTAS ŽODIS

Mes tie, kurie Tėvynę gynėm
Gyvybe ir krauju...
Kuriems mirtis ranką vis tiesė
Žydėjime dienų...
Mes tie, kuriuos aušra bučiavo
Kautynių apkasuos...
Kurie dėl motinos ir žemės savo
Kai kas užmigo jau kapuos...

Balys Auginas

— — — — —

Suskaldyta ir išblaškyta tauta ir okupantų komunistų išsklaidyta jos kariuomenė nepalūžo, nekapituliavo ir kovos neatsižadėjo. Dalis vyrų su ginklais rankose išėjo į miškus partizanauti, dalis pasitraukė į užsienius, kad supažindinus laisvąjį pasaulį su Lietuvos okupantų daromomis niekšybėmis ir skriaudomis ir ruošiamais kėslais visą pasaulį palaidoti — užkariauti.

Dar 1944 m. Drezdene, kur buvo susibūrę Lietuvos kariai, pripuolamai buvo gautas laikraštis "Už Tėvynę", leidžiamas lietuvių karių Telšiuose. Lietuvos kariai, policija, šauliai ir partizanai, vokiečių divizijos vado Molderso kviečiami, prisidėjo kovai su komunistais. Jų buvo jau du pilni pulkai ir buvo organizuojamas 3-čias pulkas. Jiems trūko karininkų, vadų.

Mes, išgirdę jų šauksmą Drezdene, vokiečių karo vadovybei pasisiūlėme savanoriais į frontą. Buvo sudarytas sąrašas ir gautas leidimas.

Apie 100 karininkų specialiu traukiniu išvykome į frontą. Pakeliui, Tilžėje ir Karaliaučiuje, prie mūsų prisidėjo dar apie 70 karininkų. Telšiuose mes buvome paskirstyti į pulkus ir komendantūras. Už savaitės, t. y. spalio mėn. gale, bolševikai po neilgo poilsio, gavę papildymų ir kuro, visu Lietuvos frontu puolė vokiečius ir mūsų besiorganizuojančius pulkus. Dalis tų pulkų karių vėliau atsidūrė Vokietijoje, bet apie ketvirtadalis žuvo. Taip baigėsi mūsų kovos. Sveiki grįžę iš fronto į Vokietiją, Drezdene buvome išformuoti ir pristatyti į darbus.

Karui pasibaigus, 1945 m. gegužės 8 d., lietuviai pabėgėliai lengviau atsikvėpėme. Amerikos karo vadovybė svetimšalius surinko įvairiose vietose į buvusias vokiečių kareivines ir sudarė lietuvių, latvių ir estų pabėgėlių stovyklas ir pavadino jas D. P. Camps. Didžiausia lietuvių stovykla Vokietijoje buvo Hanau mieste, apie 4-5 tūkstančiai lietuvių. Čia lietuviai puikiai įsitaisė, tarsi kokia valstybė miniatiūroje. Turėjo savo valdžią, savo policiją, savo mokyklas ir net bažnyčią, įsitaisė jojimo manie-

žą ir prie stovyklos aikštėje pasistatė lietuvišką kryžių. Jau 1948 m. lapkričio mėn. 23 d. čia švenčiant 30 m. Lietuvos Kariuomenės atkūrimo sukaktį, susiorganizavusi Savanorių Centro Valdyba sušaukė Hanau stovykloje buv. Laisvės kovų dalyvių steigiamąjį susirinkimą. Po pamaldų ir parado prie kryžiaus pagerbę žuvusius, susirinkome salėn. Buvo skaitlingas susirinkimas, kuriame dalyvavo atstovai iš visų lietuvių stovyklų, esančių Vokietijoje visose 3 zonose. Gen. Raštikis skaitė paskaitą "Lietuvos kariuomenės likimo klausimu". Po jos vienbalsiai buvo nutarta įkurti Lietuvos Laisvės Kovų Dalyvių Sąjungą ir buvo priimti S-gos įstatai, kuriuos paruošė veikęs prie VLIKo Apsaugos Štabas ir buvo išrinkta Centro Valdyba: pirmininkas gen. Raštikis, pirm. pavaduotojas gen. Pov. Plechavičius, S. Bulika — iždin.- sekretorius. E. Simonaitis ir dail. J. Kaminskas — nariai. Kontrolės komisiją sudarė gen. Dirmantas, kpt. Dragūnevičius ir kpt. J. Kiaunė. Garbės teismą sudarė teisininkai: gen. Mieželis, M. Mackevičius ir inž. A. Novickis.

Bet jau 1949 m. prasidėjo plataus masto tremtinių emigravimas į įvairias šalis ir šį gražiai pradėtą karių organizavimosi darbą sukliudė. Naujai įsteigtoji mūsų Laisvės Kovų S-ga savo veiklos išvystyti nesuspėjo. Jis turėjo būti tęsiamas laisvajame pasaulyje ten, kur daugiau susispies mūsų karių.

Kam daugiau duota, iš to daugiau ir reikalaujama. Visų prievolė yra ginti tėvynę, bet pirmon eilėn ta našta gula ant karių - karininkų, kovos vadų, pečių. Duota priesaika Dievui, bučiuojant vėliavą, Tėvynės balsas ir žuvusių draugų kraujas reikalauja nepamiršti Lietuvos ir už ją kovoti. Mūsų šūkis buvo: iškovoti Lietuvai laisvę... Milžiniškas tai darbas, bet didieji darbai yra nuveikiami pasiryžimu ir pasiaukojimu. Tie, kurie susiburia į drausmingą ir vieningą kovos būrį, kurs pasiryžęs atiduoti visas materialines ir moralines vertybes, o jei reikės ir gyvybę, yra nenugalimi. Kovojanti tauta nežūsta. Mes žinome, kad ta kova turi vykti visur ir nuolatos. Kol tikraisiais ginklais mūšio lauke negalime kautis, tai privalome ruoštis, organizuotis, mokytis ir savo dvasiniais ginklais — kultūra stiprinti kovos dvasią, žadinant tėvynės meilę. Augšta moralė, tikėjimas ir pasiryžimas lengvina laisvės kovą. Dėl to mes visi turime įsisąmoninti ir suprasti, kad vien kultūriniai laimėjimai laisvės negrąžins. Istorijoje nėra žinomi toki faktai, kad pavergtai tautai būtų laisvė grąžinama be ginklo ir fizinės jėgos pagalbos. Kovoje kultūra ir ginklai turi kiekvienas savo vietą. Jei nepaveikia kultūrinės priemonės ir politika, ginant savo teises, tuomet ginčą sprendžia ginklai. Jie yra galutinė priemonė kovoje. Tai liudija kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės. Tas pats yra ir šių dienų kovose dėl Šiaurės Korėjos, dėl Vietnamo ir kitur.

Tuos karo dėsnius šiandien turi gerai įsidėmėti ir visi lietuviai, o ypač mūsų vadovaujantieji veiksniai — VLIKas ir kiti.

1949-50 Amerikos karo vadovybė Vokietijoje organizavo iš pabėgėlių amerikiečiams pagelbines kuopas. Lietuviai, daugumoje buvę kariai, mielai rašėsi į tas kuopas ir sudarė 4-6 spec. pagelbines kuopas. Tai davė mūsų kariams vilčių, kad šiandien darbo, o vėliau, gal bus reikalingos ir rikiuotės kuopos kovai su komunistais.

1949-50 m. New Yorke ir jo apylinkėse apsigyveno nemaža lietuvių emigrantų iš Vokietijos. Jie buvo atgabenami karo transporto laivais. Tuo metu Amerikoje, o ypač N. Y., buvo labai sunku gauti butus ir darbo. Sekmadieniais, po sunkių darbų, rinkdavomės Brooklyne, daugiausiai į Apreiškimo parapijos lietuvišką bažnyčią, pasimelsti, padėkoti Augščiausiajam už tai, kad leido atvykti į laisvąją Dėdės Samo šalį. Turėdami daug rūpesčių su darbais ir butais, jieškojome lietuvių pasitarti ir pasiinformuoti. Pasirodė ne mažas būrys esama karininkų ir karių. Prie alučio stiklo pas mūsų didelį patriotą a. a. Juozą Ginkų jo saldainių "paloclujе" besišnekant, sutarėm, kad pradėtą Vokietijoje mūsų darbą reikia tęsti čia. Nutarėme suorganizuoti karius. Sekmadieniais lankydami lietuviškas bažnyčias, sudarėme karių sąrašus ir 1950 m. pavasarį sušaukėme steigiamąjį susirinkimą Am. Lietuvių Piliečių klube, 280 Union Avenue.

Numatytai dienotvarkei pravesti buvo pakviestas kaval. plk. E. Kraunaitis. Dalyvavo apie 90 karių. Kadangi reikalas buvo labai aiškus, tai po trumpos iniciatorių kalbos dalyviai buvo kviečiami įsirašyti į organizaciją. Bet čia atsirado kliūtis. Kpt. P. Jurgėla pradėjo aiškinti, kad čia Amerikoje yra jo įsteigtas Amerikos Lietuvių Legionas, siūlė į jį visiems susirašyti ir naujos organizacijos nesteigti. Gen. Černius kalbėjo, kad tuo reikalu nėra žinoma Amerikos kariuomenės štabo — Pentagono nuomonė, kad gali neleisti, ir girdi, čia žydai yra labai galingi, gali mus apšaukti naciais ir mes galime susilaukti daug nemalonumų, siūlė steigimą atidėti. Kpt. Jurgėlos įsteigto legiono įstatai buvo žinomi, bet legiono įstatai turėjo visai kitus tikslus, ne tuos, kurių mes siekėme, ir jo įstatai numatė, kad legiono vadovybėje gali būti tik Amerikos piliečiai, tas mums buvo nepriimtina. Kas tai paprašė reikalą statyti balsavimui. Pirmininkaująs leido balsuoti. Dauguma greit nesusivokė ar pabijojo ir nubalsavo nesteigti. Ir taip mūsų pastangas pavertė niekais.

Bet mes, iniciatoriai, nenusiminėm. Išsiaiškinę, kad pirmininkas padarė klaidą, leisdamas klausimą balsuoti, sugaišę virš 2 mėn. laiko, toje pat vietoje mes ir vėl sušaukėme steigiamąjį susirinkimą. Nors vyrų susirinko žymiai mažiau, bet organizacija buvo įsteigta ir išrinkta pirmoji valdyba. Ją sudarė: skyriaus pirmininkas plk. Kraunaitis, K. Kepalas, J. Liaukus, J. Kiaunė.

Vėliau nemaža dalis mūsų įsirašėme ir į Am. Liet. Legioną, bet padėties neišgelbėjome. Jis merdi. Gaila. Vėliau iš spaudos sužinojome, kad ir Čikagoje įsisteigė Lietuvos Karių organizacija ir pirmoji jų skyriaus v-ba pasiskelbė einanti Centro Valdybos pareigas. Mes, niujorkiškiai, be jokių pretenzijų žmonės, apsidžiaugėme čikagiškių įsisteigimu, pripažinome Centro Valdybą, užmezgėme ryšius ir pradėjome bendradarbiauti.

Mūsų skyrius "Kario" leidimą perėmė 1954 m. balandžio mėn. 4 d. Lėšas jį leisti sudaro prenumeratos mokestis, Ramovės skyrių aukos ir atskirų asmenų aukos.

"Karys" atliko ir dabar tebevaro didelį darbą: buria karius, palaiko karišką dvasią, ugdo patriotizmą, meilę Lietuvai, stabdo nutautėjimą ir informuoja pasaulio lietuvius apie karių veiklą.

Aš čia visų skyriaus darbų išvardinti negaliu dėl laiko stokos. Kas tuo interesuojasi, prašau įsigyti mūsų knygą "Pirmas Dešimtmetis 1950-1960". Ten visa veikla, mūsų ir kitų skyrių, yra smulkiai aprašyta.

Klausimas, ar viską padarėme, ką turėjome padaryti? Žinoma, kad ne. Žmogiška prigimtis, gyvenimo sąlygos, o, be to, ir jėgų per maža, nes nemaža dalis mūsų karių sąjungon neįsirašo. Šiandien mūsų organizacijos darbus tikrai įvertinti yra sunku ir net neįmanoma. Lai apie tai kalba kiti. Pasišventimas, ryžtas ir tėvynės meilė yra neįvertinamos ir materialiai neįkainojamos vertybės. Apie tai tars savo žodį ateitis ir gal Lietuvos karo istorija.

Laimingi mes, sulaukę savo veiklos 15 metų, bet jos sulaukėme ne visi, kurie organizaciją kūrė ir joje dirbo. Štai, per tą 15 metų paliko mus šie vyrai ąžuolai:

1. Plk. ltn. dr. Antanas Petraitis (mirė 1954 m. IV 29 d.);
2. Vet. mjr. Leopoldas Buivydas (1955 m. III 28 d.);
3. Prof. kan. karo kapel. Juozas Meškauskas (1957 m. XI 30 d.);
4. Plk. ltn. Stasys Šileika (1959 m. VI 17 d.);
5. Psk. Stasys Butkus, Pirmasis Nepriklausomos Lietuvos Kareivis (1961 m. XII 11 d.);
6. Gen. št. plk. Izidorius Edvardas Kraunaitis (1964 m. VI 30 d.);
7. Prof. ltn. Kazys Kepalas (1966 m. VI 12 d.).

Mirusius, o taip pat ir žuvusius kovose už mūsų tautos laisvę, pagerbkime tylos ir susikaupimo minute.

Tai mes, kurie tremties kely gyvenam
Ir laukiame aušros
Iš tėviškės namų išgirsdami žodį partizanų
Kurie nepabūgo nelygios kovos...

Mylėti savo gimtą žemę —
Tos meilės niekas neišplėš...
Mylėdami visi mes dirbsim
Kolei širdys kūne tvaksės. Amen.

New Yorko skyrių 15 metų sukakties ir veiklos proga raštu sveikino: Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, L.V.S. Ramovė centro valdyba, L.V.S. Ramovė Bostono skyrius, Ukrainiečių Veteranų organizacija Amerikoje, plk. Jonas Šlepetys, gen. S. Pundzevičius, Stasys Griežė-Jurgelevičius iš Bostono, mjr. B. Bajerčius iš Bostono, kun. A. Račkauskas, pridėdamas 5.00 dol. KARIUI paremti, Dr. B. Vencius, pridėdamas 10.00 KARIUI paremti, Tėvas Pranciškus Giedgaudas, pridėdamas 25.00 dol. KARIUI paremti.

Minėjimo meninėje dalyje, po p. E. Liaukuvienės įdomaus pranešimo apie gyvenimą pavergtoje Tėvynėje, savo kūrinius skaitė poetė Audronė - Ona Balčiūnienė, Jonas Rūtenis ir Romualdas Kisielius, ir iš Balio Sruogos veikalo Bronius Balčiūnas. Loteriją KARIO naudai pravedė A. Vakselis. Vaišės ir šokiai, orkestrui grojant, vyko V. Belecko svetainėje Ridgewoode (pradžia 7 v.v.). KARIO štabas, atsidėkodamas skyriui už paramą ir talką, minėjimo metu įteikė tris stal. vėliavėles: Amerikos, Lietuvos ir Ramovės.

Ramovės New Yorko skyriaus valdyba 1965-6 m. Iš k. R. Markevičius, J. Sirgėdas, V. Alksninis p-kas, dr. E. Noakas, J. Kiaunė ir L. Virbickas. L. Tamošaičio nuotr.

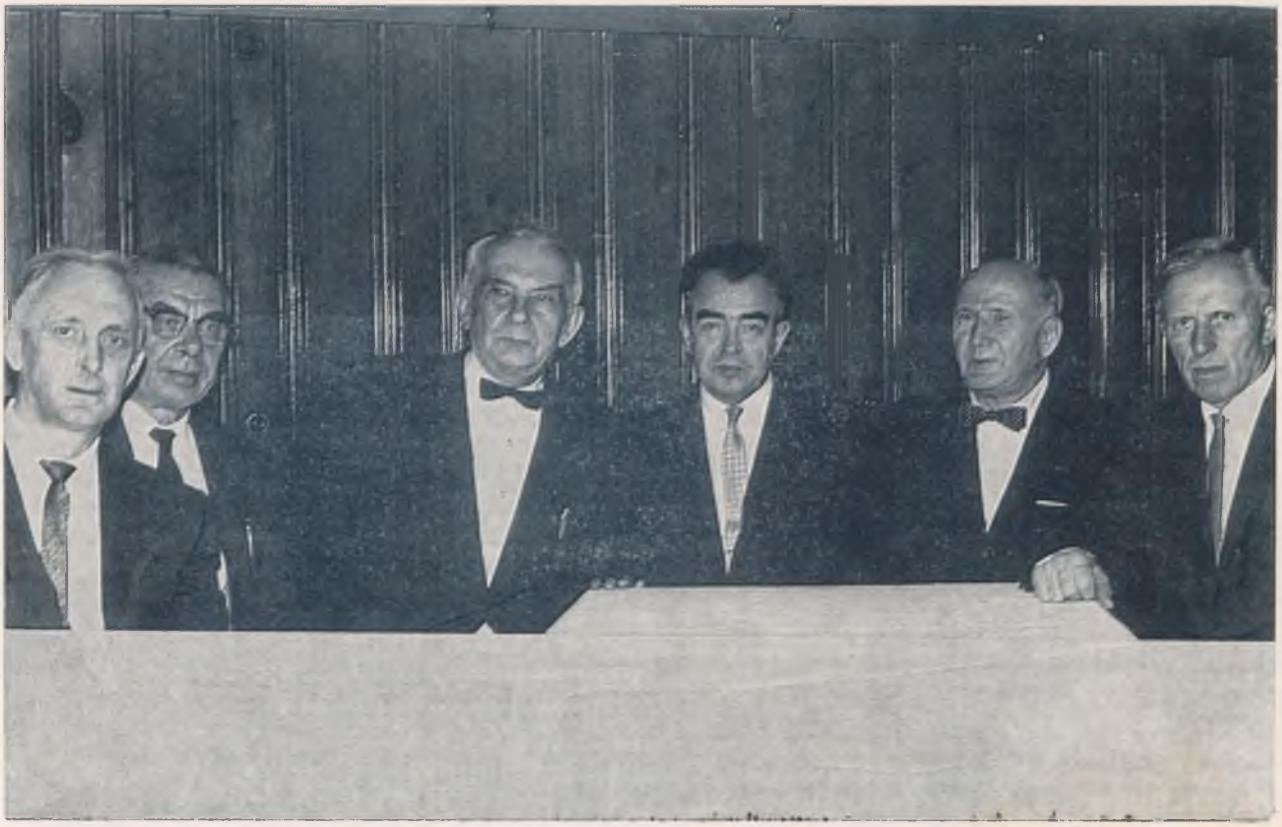

ŠTAI TIE, KURIE STENGĖSI LIETUVĄ PASMAUGTI 1919 M.

Prieš kelis metus su dideliu įdomumu skaitėme savanorio kūrėjo Stasio Butkaus atsiminimus apie mūsų kariuomenės kovas su bolševikais 1919 m. jo puikioje knygoje "Vyrai Gedimino kalne". Skaitėme ir gėrėjomės mūsų narsių kareivėlių žygiais pliekiant bolševikus. Taip pat, ne kartą, rasdavom "Kary" ir kitų autorių prisiminimų iš anų kovų. Bet tie visi prisiminimai ir pasakojimai buvo "savi", parašyti savų žmonių, mūsų kariuomenės savanorių ir karių, dalyvavusių tose kautynėse laisvę ginant.

Dabar pažiūrėkime, ką kalba apie tas kovas žmonės iš "anos pusės", tai yra asmens, kovęsi raudonosios armijos daliniuose prieš mūsų savanorius ir kareivėlius, asmens iš "anos pusės", norėję pasmaugti vos atsikūrusią jauną Lietuvos respubliką. Neseniai vilniškė "Tiesa" paskelbė trijų asmenų pasirašytą laišką, kurį ištisai persispausdino taip pat vilniškis "Tėvynės Balsas" (Nr. 20 š. m. gegužės mėn.). Laiške, šie buvę trys raudonosios armijos, taip vadinamo 5-tojo Vilniaus pulko, nariai pasakoja savo prisiminimus, kaip jie pateko į raud. armiją ir kaip kovėsi raudonarmiečių eilėse prieš Lietuvos kariuomenę.

Jie rašo: "Mūsų kovos kelias prasidėjo šaltą 1918 metų rudenį Tarybų Rusijoje. Lietuvos reikalų komisariatas (mat, buvo ir toks. A. B.). kreipėsi į Rusijos miestuose gyvenančius, o taip pat tarnaujančius raudonojoje armijoje lietuvius, kviesdamas juos stoti į 5-tąjį Vilniaus šaulių pulką. (Įdomu, kodėl tik "kvietė", o ne tiesiog perkėlė, juk ir tas sumanytasis 5-tasis Vilniaus šaulių pulkas buvo raud. armijos dalis? A. B.). Iš Petrogrado, Voronežo, Jekaterinoslavo visus mus atvedė begalinis troškimas — apginti Tarybų valdžią Lietuvoje (čia laiško rašėjai jau "nugražino": juk tuo metu jokios tarybų valdžios Lietuvoje nebuvo, taigi — nebuvo nė ko ginti. "Tarybinės valdžios" kūrėjas V. Mickevičius-Kapsukas, Maskvos atsiųstas emisaras, slaptai atsirado Vilniuje tik pačioje 1918 m. pabaigoje. A. B.). Apie pustrečio tūkstančio kovotojų — lietuvių darbininkų, raudonarmiečių, iš Amerikos ir Anglijos grįžusių emigrantų (argi buvo ir tokių? A. B.) — susirinkome tuomet į pulką. (O kur tas pulkas buvo organizuojamas, taip ir nepasakyta. A. B.).

"Daugpilį užėmėm be mūšio. Toliau sekė Dūkštas, kur į mūsų gretas savanoriais stojo vietiniai žmonės. Darniomis kolonomis išsirikiavę (atseit, kaip paradui, o ne kautynėms. A. B.), mes patraukėme Vilniaus link. Kaip šiandien, rodos, iškėlę galvas, tvirtai laikydami kovai parengtus šautuvus, žygiuoja mūsų penktosios kuopos vyrai — daugiausia iš Jekaterinoslavo atvykę lietuviai Nebe naujokai, kovų už Tarybų valdžią Ukrainoje dalyviai, Kalėdino ir Krasnovo gaujas vaikę. Žygiuoja uosto kroviko iš Rygos sūnus, nuo galvos iki kojų ginklais apsikarstęs Bandonis, Rygos darbininkas, mūšiuose užgrūdintas Antanas Šlekys, jaunučiukas raudonarmietis komunistas Adomas Putrius. Kuopą veda Baltijos laivyno jūrininkas, bebaimis partijos karys su kulkosvaidžių juosta ant krūtinės Povilas Tarvydas. Pirmam būriui vadovauja varginго valstiečio, nuo Vilkijos, sūnus Viktoras Ramonas, antrajam — komunistas Jonas Kučikas. Pulko komisaras — Stasys Mickevičius. Žengia visi, pasiryžę laimėti, o reikalui esant, ir mirti. Ir štai, dar neprieėjus Vilniaus, lenkų legionieriai mus pasitiko kulkosvaidžių ir šautuvų ugnimi. Nors jų pozicijos buvo žymiai geresnės, mes privertėme juos trauktis".

(Čia reikia pastebėti, kad 1919 m. sausio pirmomis dienomis Lietuvos respublikos vyriausybė, teturėdama savo žinioje tik silpnus savanorių dalinius, negalėdama atsilaikyti prieš stambias bolševikų jėgas, iš Vilniaus pasitraukė į Kauną. A. B.).

"1919 m. sausio 5-tosios vakare Vilnius buvo išvaduotas ir mieste suruoštos demonstracijos. Katedros aikštėje į tribūną pakyla mūsų pulko iniciatorius ir organizatorius V. Mickevičius-Kapsukas (kuris pasakė kalbą, ragindamas nepasilikti Vilniuje, o užimti visą Lietuvą, "padedant Tarybų Rusijos proletariatui". A. B.).

"Po keleto dienų pulkas vėl pakilo į žygį. Žygiuojame... Augštadvaris. Jieznas, Alytus (prisiminkime, kad, begindamas Alytaus tiltą nuo besiveržiančių bolševikų, čia žuvo pirmasis Lietuvos kariuomenės karininkas Antanas Juozapavičius. A. B.), Kaišiadorys... 1919 m. balandžio 21 d., sužinoję, kad Vilnius užimtas lenkų kontrrevoliucionierių, būrys savanorių, V. Ramono vadovaujami, ėjome jo vaduoti. Kovėmės tris dienas, bet jėgos buvo nelygios — teko trauktis".

"Birželio mėnesį 5-tasis Vilniaus pulkas buvo pavadintas 7-tuoju šaulių proletariniu raudonuoju pulku. Liepos vidury gavom įsakymą trauktis Zarasų link (čia laiško autoriai peržengia kelių mėnesių laikotarpį, kada Lietuvos kariuomenė juos stipriai lupo ir jie ne "gavo įsakymą trauktis", o buvo priversti bėgte bėgti Zarasų link. A. B.). Zarasuose liepos 30 d. mūsų pulkas buvo performuotas į 30-tąjį Raudonosios armijos lietuviškąjį šaulių raudonarmiečių pulką (atseit, buvęs 5-tas, vėliau pavadintas 7-tu, pulkas kovose jau buvo sutirpęs, tad reikėjo iš likučių formuoti naują. A. B.). Už pasižymėjimus kovose mums buvo įteikta raudonoji vėliava, už kurią dėkojo pulko komisaras Jančius. Iš tribūnos mus sveikino Z. Angarietis, naujasis mūsų pulko vadas A. Zabarionokas, Zarasų revoliucinio komiteto pirmininkas J. Ozarskis".

"Ir vėl žengėme, kupini kovos ryžto. Vėl ėjome per lietų ir vėją. Nusižiūrėję į Ramoną ir Kučiką, mūsų kuopos vyrai ant šautuvų vamzdžių užsirašė: "Mirsiu, bet napasiduosiu". Vis nauji ir nauji brolių kapai dygo Lietuvos žemėje". (Taigi, jau nebebuvo paprastas pasivaikščiojimas ar "žengimas pilniems ryžto", o faktinai aštrios kautynės tarp persekiojančios Lietuvos kariuomenės ir Dauguvos link bėgančių sumuštų bolševikų. A. B.).

"Rugpiūčio 25 d. Raudonosios armijos daliniai iš Zarasų turėjo pasitraukti Daugpilio link. Prie Daugpilio, plaukdamas per srauniąją Dauguvą, žuvo mūsų visų mylimas Viktoras Ramonas, krito Butkus, Putrius ir daugelis kitų... Tokia tai būtų trumpai mūsų pulko istorija. Užsienio interventams (kokiems? A. B.) ir vietinei kontrrevoliucijai užgniaužus Tarybų valdžią Lietuvoje, pulkas kovojo su Tarybų Rusijos priešais kituose frontuose..."

"Praėjo daugiau kaip 40 metų. Nedaug beliko gyvųjų tarpe buvusių pulko vyrų. Vieni žuvo didvyriškose kovose, kiti mirė, senatvės sulaukę..."

Taigi! Laišką pasirašė dar gyvi likę ar ne vienintėliai trys tų "didvyriškų" kovų mohikanai: Juozas Stanišauskas, Kazys Plioplys ir Jonas Venckus. Mums atrodo, kad "Tiesa" veltui organizuoja Vilniuje šį rudenį "buvusio 5-tojo Vilniaus šaulių pulko kovotojų susitikimą". Koks jau ten "susitikimas", jei į jį atvyks tie trys, daugiausia penki, perkaršę seneliukai, vos bepavelką kojas...

A. Beržinis

Redaguoja —
š. P. Petrušaitis
1561 Holmes Ave.,
Racine, Wisc.

TREMTIES TRIMITAS

ŠAULYS ANTANAS ŽMUIDZINAVIČIUS

1966 m. rugpjūčio mėn. 9 d. Kaune, po sunkios ligos mirė dailininkas, visuomenininkas, prof. Antanas Žmuidzinavičius, per savo ilgą ir brandų gyvenimą sukūręs virš 3000 tūkstančių paveikslų, pavaizduojančių Lietuvos gamtos grožį, lietuvių liaudies meną ir tautinius aspektus.

Gimė 1876 m. spalio mėn. 31 d. Seirijų miestelyje, ūkininkų šeimoje. Pradžioje mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, kurią baigęs mokytojavo, bet po kelių metų Varšuvoje įstojo į meno mokyklą, o vėliau, ją baigęs, studijas gilino Paryžiuje. Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Vilniuje, kur įsijungė į kūrybinį bei organizacinį darbą. Laisvę atgavus, aktyviai įsijungė į Lietuvos valst. atstatymo darbą. Kartu su eile ano meto intelektualų: Vl. Pūtviu, M. Šalčiumi, R. Skipičiu, A. Vienuoliu-Žukausku, F. Kirša, A. Klimu, M. Žvirėnu, Petru Šalčium, T. Ivanausku, B. Sruoga, B. Kodačiu, V. Sidzikausku ir kitais kūrė, plėtė ir organizavo Lietuvos Šaulių Sąjungą. 1922 m. lankėsi JAV ir buvo LŠS-gos įgaliotinis Amerikoje. 1929-1934 metais buvo LŠS-gos centro valdybos pirmininkas. Jo netekdami šauliai pavergtoje Tėvynėje ar laisvame pasaulyje, neteko tikrojo brolio šaulio, kuris jautriai ir giliai mylėjo Lietuvą ir jai paaukojo savo darbą ir gyvenimą.

Jo kūryba yra augštai vertinama ir reikia tikėti, kad apie tai parašys jo buvę mokiniai ir gerbėjai. Gal dėl to ir okupantai nedrįso jo asmenybės suniekinti, prisegdami pasižymėjimo ženklų ir suteikdami įvairių titulų. O iš tikrųjų ką didysis dailininkas jautė savo širdyje bent dalinai atidengia laiškai iš Lietuvos. Duodame ištrauką iš laiško, rašyto 1965 m. birželio mėn. 6 d., liečiančio 1965 m. įvykius Lietuvoje.

"... Pas mus pats sodų žydėjimas, bet oras nešiltas... Miestų aikštėse mačiau jau pirmąsias turistų gru-

pes, bet jie visi susitraukę paltuose... Mūsų respublika gražiai tvarkosi, todėl plačiai atvertas turistams kelias. Pakanka turistų ir iš užsienio. Atvyksta lietuvių iš Amerikos, kuriuos čia vadiname pažangiaisiais ... Šiemet mums ypatingi metai — 25-metis, tad svečių bus daug ir iš visur.

Neseniai gavau laišką iš Kauno nuo mūsų dailininko senuko pensininko Ant. Žmuidzinavičiaus. Parašė man apie savo paveikslą "Regėjimas' Esu labai susižavėjęs ir net galvoju pasidaryti sau kopiją. Nežinau, ar Jūs ten apie jį ką žinote. Rašo man taip, cituoju.

"... paveikslas sujudino mano senus gilius pergyvenimus. Jis atvaizduoja anų laikų atgyjančią Tėvynę. Carų vergijos ir dvasinės priespaudos naktį; lyg mėnulis, teka Lietuvos ženklas (Vytis). Jis atsispindi mūsų vandenyse ir orarykštės spalvomis danguje. Tuo tarpu pirmam plane dar tik tamsūs beržai svyruonėliai ir religinio kulto kančių simboliniai kryžiai, papuošti lietuvių liaudies meno spinduliais... Tų paveikslų yra trys: vienas USA Pittsburgo, Pa., Carnegy muziejuje, antras taip pat Amerikoje. Čikagoje vieno lietuvio nuosavybėje ir trečias prieš karą buvo Karo muziejuje Kaune; dabar ten pat, Istorinio muziejaus fonduose (neišstatytas)..."

Sovietai šventė 25 metų okupacijos sukaktį ir tai jaudino dailininką, prisimenantį atbundančios Lietuvos nepriklausomam gyvenimui laikotarpį. Jo širdies gelmėse kaitriai liepsnojo tyra meilė laisvai Tėvynei, nepriklausomai Lietuvai, kurią naikina rusai ir jiems parsidavę lietuviai.

— — —

1966 m. rugsėjo mėn. 19 dienos vakare šv. Katrynos ligoninėje, Kenosha, Wis., mirė š. Jonas Giedrikas, buvęs 1962-64 metais LŠST centro valdybos pirmininkas. Plačiau apie velionies gyvenimą ir veiklą tilps sekančiame "T. T." numeryje.

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

Rugsėjo mėn. 11 dienos CV posėdyje padaryti sekantys pakeitimai jos sudėtyje: š. Vladas Išganaitis — pirmininkas, š. Petras Petrušaitis — I-sis vicepirmininkas, š. Antanas Gintneris — II-sis vicepirmininkas. Š. Balys Pupalaigis kooptuotas į CV pilnateisiu nariu ir išrinktas sekretorium.

— — —

Šaulių uniformų klausimas tebėra nenusistovėjusioje padėtyje. CV tuo reikalu gauna įvairių pasiūlymų bei užklausimų. Dėl šios priežasties sudaryta uniformų komisija iš CV at-

stovo š. Ant. Gintnerio ir Čikagoje esančių šaulių kuopų pirmininkų ar jų atstovų. Visais tais reikalais kreiptis: Mr. Ant. Gintneris, 3321 W. 61st St., Chicago, Ill. 60629.

— — —

Apsvarstytas Vlado Pūtvio monografijos redakcinės komisijos sekretoriaus š. prof. V. A. Mantauto pasiūlymas, kad prieš išleidžiant monografiją, reikėtų išleisti LŠST garbės nario Aleksandro Mantauto atsiminimus apie Klaipėdos sukilimą, kurių dalis jau tilpo "Nepriklausomai Lietuvai" knygoje. Siūlymui pritarta ir pasirįžta atsiminimus leisti, jei tą darbą būtų galima atlikti iki įvykstančio Visuotino Atstovų Suvažiavimo, kuris numatomas šaukti 1967 m. Darbo dienos savaitgalyje. Tą leidinį toliau jau turėtų sekti Vl. Pūtvio monografija kuri yra labai reikalinga šauliškos idėjos pažinimui ir puoselėjimui.

— — —

Lietuvos Karaliaus Mindaugo šaulių kuopa Montrealyje spalio mėn. 8 d. švenčia savo veiklos dešimtmetį. Kuopa, vadovaujama energingo š. Stasio Barausko, yra stipriai pasireiškusi lietuviškoje ir visuomeninėje veikloje.

Buvusiam LŠST Centro Valdybos ir Garbės Teismo Pirmininkui, kuopos garbės šauliui

JONUI GIEDRIKUI

mirus, Jo giminėms ir artimiesiems reiškiame gilią užuojautą ir kartu liūdime.

DLK Kęstučio šaulių kuopa

Buv. L. Š. S-gos T. C. V-bos Pirmininkui

A † A

Šauliui JONUI GIEDRIKUI

mirus, Jo šeimai, broliui Vladui ir Jo kovos draugams reiškiame užuojautą:

Jonas Petrulionis, Stasys Malinauskas, Juozas Kinčius, Albertas Mateika

Apdovanojimai

Už nuopelnus Lietuvai ir LŠST sekantieji šauliai apdovanoti pagal Šaulių Žvaigždės Ordino Tarybos nutarimą Nr. 19:

Paukštelis, Ignas, DLK Kęstučio š. kp. — ŠŽ ordinu,

Skirmuntas, Vladas, DLK Kęstučio š kp. — ŠŽ ordinu,

Vadeiša, Adolfas, DLK Kęstučio š. kp. — ŠŽ ordinu,

Virbickas, Jonas, DLK Kęstučio š. kp. — ŠŽ ordinu,

Jokubickas Stasys, Toronto Pūtvio š. kp. — ŠŽ ordinu,

Kapočius, Jurgis, Racine, Wisconsin. — ŠŽ ordinu,

Gabrys, Petras, L. K. Mindaugo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Kęsgaila, Stepas, L. K. Mindaugo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Bernatavičius, Stasys, Klaipėdos jūrų š. kp. — ŠŽ medaliu.

VIENAS UŽ VISUS, VISI UŽ VIENĄ

Tankiai tenka skaityti spaudoje nusiskundimų, kad tarp mūsų lietuviškų organizacijų nėra sugyvenimo ir bendradarbiavimo. Vienas kitą kritikuoja, bara, kad neinama tikruoju lietuvišku keliu, nukrypstama nuo pagrindinio taško.

Norėtųsi paklausti, kurie taip rašo, ar jų organizacijoje viskas taip tvarkoje, ar nėra nesusipratimų? Išviršiniai žiūrint, visos organizacijos gražiai save reprezentuoja, bet kas vyksta jų viduje tarp narių, gal nevisi mes žinome.

Ką kalbėti apie kitas, paimkime savo "Ramovę", kur visi nariai išsiauklėję, ar išauklėti drausmėje, solidarume, vienas kitą pagarboj laiko ir turėtų būti visoms organizacijoms pavyzdžiu.

Ir mūsų tokioje brolišk oje, sakyčiau, iš vieno kamieno išaugusioje organizacijoje vidujinis gyvenimas nevisada pasireiškia solidarus ir narių tarpe nevienodas traktavimas. Dar blogiau yra, kada nariai pradedami rūšiuoti pagal išsilavinimą ir diplomus.

Kada narys pajunta tokį skirstymą, tuomet krinta ūpas, atsiranda pasyvumas. Man atrodo, kad tarp ramovėnų to neturėtų būti. Bet, vis dėlto, laikas nuo laiko, pradedi jausti tą švelnų pastūmėjimą į šoną. Sakau, švelnų, kurio nelabai jautrus net nepajunta, o jautresniam jaučiasi gerokai.

Nors mes kalbame ir rašome spaudoje, kad esame vienos tautos vaikai, broliai, turime vienas kitą gerbti, o ypač vienos organizacijos narius, bet, praktiškai, taip jau gražiai nėra.

Kada girdi viešai kalbančius ir skirstančius kitus kategorijomis, kaip tuomet narys turi jaustis? Tuomet jam pasidaro nejauku, nors jis tos grupės žmones gerbia pagal jų nuveiktus darbus, pagal amžių ir jų turimus laipsnius, kaip vienminčius, o tau primenama, kad tu vis dėlto esi nelygus. Aš su tuo sutinku, visi lygūs nebuvome ir nebūsime, bet, kad reikalingas sugyvenimas, to visi mes norime.

Jeigu kas galėtų permatyti to nelygaus nario širdį, panagrinėtų jo nueitą vargų kelią ir už tą patį tikslą, pamatytų, kad jis nemažiau sielojasi ir pergyvena Tėvynės nelaimę, kaip ir tas, turėdamas diplomą. Mano supratimu, gal nereikėtų to pabrėžti: **aš ir jis**, kada kartu kovojama už atgavimą Tėvynei laisvės.

Gal kas pasakys: jei vienas narys kuo nors nepatenkintas, dėl to "Ramovė" nesugrius. Gal ir ne, bet nevisai teisinga tokia išvada. Jeigu mes laikytumės posakio: **vienas už visus, visi už vieną**, be praeities skirtumų, tuomet būtų geras ūpas ir noras dirbti "Ramovei" ir jos siekiams.

Manau, kad gerbiamieji ramovėnai supras ir padarys išvadą iš čia pasakytos minties.

V. Leknickas (Chicago)

Redaguoja E. PETRAUSKAITĖ, 926 W. 52nd Street, Chicago, Ill. 60609

DIDYSIS ĮVYKIS

Pereitieji metai praėjo liūdnojo Requiem ženkle, šiemet jie atžymėti reikšmingais įvykiais. Šauniai pasirodė jaunimas savo kongrese, pasėkmingai praėjo Dainų šventė, naujo muzikinio veikalo "Lokys" pastatymas, vėliau jaunimo stovyklos ir kita. O visą tai lyg ir apvainikavo Šiluvos Marijos koplyčios pašventinimo iškilmės Washingtone. Šio įvykio aprašymą "Drauge" El. Vasyliūnienė baigia šiais reikšmingais žodžiais:

"Lietuviai moka suruošti didingus ir gausius suvažiavimus. Šitas, Washingtone, buvęs vienas iš tokių: rodosi visos Amerikos ir Kanados lietuviai, savo vidinės, įgimtos jėgos vedami, susirinko tarti svarbų žodį Marijai ir pasauliui, kad mes dar gyvi, kad mes dar norime būti laisvi, kad mes už tą laisvę kovojame ir kovosime. Mums nesunku surinkti 350 tūkstančių dolerių ir pastatyti paminklą Amerikos širdies viduje, kur praeina tautų tautos, mums nesunku suvažiuoti iš įvairių kraštų, vietų ir didmiesčių, jeigu tai yra daroma dideliam tikslui. Mes tai darysime, kol mūsų širdyse degs meilė tėvynei, jos tradicijoms ir pagarba jos vadams ir simboliams."

MARIJA SIMS-ČERNECKYTĖ

ŽALIAM KRANTE DUBYSOS

Atsimenu, žaliam krante Dubysos
Tokia laisva, kaip žiogas, kaip plaštakė . . .
Man akys raibo, bangomis nutyseę,
Bėgąs vanduo kažką putodamas sakė . . .

Kerotų gluosnių šakos upėn krito,
Drugys ant žiedo bandė nusileisti,
Ten, už kalnų saulelė nusirito,
Jos spinduliai pradėjo nykti, gesti . . .

Kažkur toli svajonė nuviliojo:
Auksiniais vingiais, žydru horizontu
Į tas sritis, kur ir diena keliavo
Iš šio ramaus, iš šio Dubysos kranto.

Sugrįš mintis, kaip grįžta rytų vėjai,
Žaliam krante vėl saulė suspindės . . .
Svaigi širdis tik vakarą lydėjo,
Kai laukas kvipo dobilų žiedais.

ŽVILGSNIS ATGAL

Mes sesės, kurios, ačiū Dievui, gyvename laisvame krašte, galime reikšti savo mintis ir veikti laisvai. Bet dažnai mums skausmas perveria širdį, prisiminus tuos laimingus laikus, kada galėjome jausti po kojomis savo gimtojo krašto žemę. Tada negalėjome suprasti, ką reiškia prarasti laisvę, prarasti tėviškę.

Šaulės Lietuvoje visur suspėdavo, šelpė vargstančius, našlaičius, rengė minėjimus, puošė žuvusiųjų karių kapus, ruošė parodas. Stegėsi būti naudingos savo kraštui. Tuo pačiu neužmiršo ir savo žinyną turtinti, ruošdamos stovyklas, suvažiavimus, kad grįžusios į savo būrius įneštų ką nors nauja, naudinga. Rodos, viskas buvo taip neseniai, o jau praėjo daugiau kaip 30 metų.

Prisimenu 1935 m. Kleboniškyje suruoštą sporto ir fizinio lavinimo instruktorių stovyklą, kuriai vadovavo sesė Prapuolenytė. Stovyklai vieta buvo parinkta gražiame pušyne ant Neries kranto. Atvykusios ir sužavėtos vietovės grožiu, jaunatvišku užsidegimu ėmėmės darbo.

Didžiausias rūpestis ir daugiausia darbo pareikalavęs, buvo stovyklos stalas. Ir čia sesės nenuleido rankų. Darbas užvirė kaip skruzdėlyne: vienos nešė smėlį iš Neries pakrančių, kitos rinko skujas, kurių labai daug reikėjo, dar kitos nešė samanas iš miško, rinko akmenukus.

Gal, ne viena turėjo pūslėtas rankas nuo kastuvo, bet pasiryžimas viską nugalėjo ir po poros dienų iškastas stalas, su šaulių ženklu, puošė stovyklos aikštę. Malonus džiaugsmas kutendavo širdį, kada sėsdavome prie gražiai papuošto stalo valgyti, dažnai užmiršdamos, kad kartais maistas ir ne taip jau geras (nors sotus), bet gryname ore ir išalkusioms, visada buvo skanus. Prie stalo galėjo susėsti 60-70 asmenų, taip kad vietos užteko ir svečiams, o jų pasitaikydavo dažnai. Virtuvę turėjome karišką.

Nestovyklavusiom sesėm gal buvo neįprastas kietas guolis, įvairūs kiti nepatogumai. Po keletos dienų viskas buvo užmiršta, jautėmės viena šeima ir buvome patenkintos.

Stovyklos drausmė buvo griežta ir pusiau karišką. Iš ryto, bet kokiam orui esant, visos eidavom į Nerį maudytis, paskui — mankšta, vėliavos pakėlimas. Po pusryčių užsiėmimai, paskaitos, sportas. Visa diena prabėgdavo labai greitai, nebuvo laiko nuobodžiauti.

Netoliese stovyklavo skautės, kurios buvo dažnos viešnios mūsų stovykloje, o mes neužmiršdavome vakarais aplankyti skautiškų laužų, kurie būdavo labai įdomūs. Sykį buvo atvykusi a. a. Močiutė (Emilija Pūtvienė) su viešniomis iš Suomijos. Tų jos gilių, gerumu šviečiančių akių, kas sykį matė, niekados negali užmiršti.

Per dvi savaites įgavusios daugiau patyrimo, žinių, turėjome skirstytis. Gaila buvo palikti gražius, maloniai kvepiančius pušynus, naujai užmegztas pažintis tarp sesių. Grįžome pilnos energijos ir naujų žinių pasisėmusios. Tais laikais darbo dirva buvo labai plati, tik reikėjo dirbti. Kaip ir visa Šaulių Sąjunga, kartu ir sesės šaulės gali didžiuotis savo veikla ir darbštumu. Neveltui turėjome pilkųjų bitelių vardą.

Prisiminus praeitį, nereikėtų ir tremtyje nuleisti rankų. Mes, senesnioji karta, jau daug ką nebepajėgsime. Dirvonus plėšėme nepriklausomybės laikais, kada buvome jaunos, pilnos energijos. Dabar eilė jums, jaunosios sesės. Tad į darbą visos kartu! Neužmirškime savo vėliavos šūkio "Dėl Lietuvos Nepriklausomybės!".

— Pereitų metų amerikiečių **biudžetas kariniams išradimams ir patobūlinimams** siekė 15 bil. dolerių: aviacijai ir raketoms — 3,1 bil., ryšiams — 1,6 bil., įvairioms mašinoms — 372 mil., transportui — 211 mil., įvairiems instrumentams — 202 mil., chemikalams — 182 mil. dolerių. Iš bendros 15 bil. sumos 10 bil. dolerių vertės darbų atliko privačios firmos.

Sovietų Sąjungoje tam tikslui yra mokslo ir technologijos komitetas, kuris koordinuoja mokslo akademijos veiksmus ir visas krašto ministerijas. Manoma, kad kariniams išradimams ir patobūlinimams nuolatos dirba 200,000 mokslininkų, 180,000 inžinierių, 200,000 technikų ir laborantų ir apie 700,000 kitų. Svorio centras yra tolimo skridimo bombonešiai ir atominiai ginklai.

— Britai planuoja iki 1969 metų dalį savo strateginių aviacijos bazių pakeisti **Polaris** povandeniniais laivais. Bombonešius naudos taktiniams veiksmams.

— Kiekviena krašto karinė jėga privalo turėti ginklavimą, kuris atitinka dabarties reikalavimus. Tačiau keičiantis technologijai ir ginklavimas bei priemonės nestovi vietoje. Paskubomis sugraibstytas ginklavimas yra pirmas žingsnis į pralaimėjimą karo veiksmų teatre. Todėl, šiandieniniai ginklai nuolat turi būti keičiami rytojaus ginklais — kad neatsiliktų nuo priešo ginklavimo kautynių lauke ir kad savam kovotojui duotų į rankas visuomet pranašesnį — pirmaujantį ginklą ir visas reikalingas pagalbines priemones. Kaip daugumoje valstybių, taip ir pas amerikiečius, veikia krašto gynybos išradimų ir inžinerijos institucija, kuri krašto gynybos organizacijoj turi labai svarbų vaidmenį. Ši institucija patiekia kariniam štabui savo pažiūras, studijas ir pasiūlymus dėl esamo ginklavimo, drauge su naujomis galimybėmis, priemonėmis, jų pagaminimo organizacija ir kainomis. Plačiai nagrinėja branduolinės energijos ginklų pritaikymą tiek strateginiams, tiek taktiniams veiksmams, drauge jieškant patobūlinimų ir priešginklių, bei apsisaugojimo priemonių. Tai yra augštų kvalifikacijų, įvairių sričių žinovų organizacija, apimanti visas mokslo sritis ir nešanti didelę atsakomybę krašto gynybos organizacijoje.

— Vietnamo veiksmuose lėktuvų ir helikopterių pilotai naudoja **neperšaunamas liemenes,** apsaugoti liemenį nuo kulkų ir skeveldrų. Liemenė sveria apie 8 kilogramus.

— Radaro sistemai pritaikyti infra-raudoni spinduliai padeda surasti žemės taikinius iki 11 kilometrų atstumo, vieno centimetro tikslumu. Tame pačiame aparate įrengtas **Laser** spindulys nustato kryptį ir augštį vienos šeštosios laipsnio tikslumu. Vartojama daugiausiai žvalgybos ir taikinių sekimo specialiuose lėktu-

---

Marija Sims - Šimoliūnienė, 1928 m. atvažiavusi Amerikon, būdama poetė ir žurnalistė, bendradarbiavo veik visuose Amerikos lietuvių leidžiamuose laikraščiuose. Pirmas jos eilėraščių rinkinys išleistas Lietuvoje prieš pat II Pas. karą, pavadintas "Eilėraščiai iš užjūrio". 1948 m. New Yorke išleista antroji knyga "Mano dainos" ir 1959 — "Ant kryžkelių senų", kurią redagavo ir plačią autorės biografiją parašė V. Alantas. Jos, nemodernios formos kūryba, pasižymi tikru nuoširdumu ir gilia savo anksti apleisto krašto meile ir ilgėsiu, kai kuriems jos eilėraščiams mūsų kompozitoriai parašė melodijas ir jie buvo dainuojami, k. a. "Motina prie lopšio", "Sapnų keliu" ir kt. M. S. yra žinoma lietuvių tarpe kaip labai uoli veikėja, drauge su savo vyru daug pasidarbavusi Lietuvos reikalui. Daug jie yra padėję, taip pat, ir naujiems ateiviams. Mums džiugu ją pažinti ir pasveikinti kaip sesę šaulę ir mūsų būsimą bendradarbę.

— — —

Svarbiausias Šaulių Sąjungos uždavinys yra ugdyti sąmoningą lietuvio tipą, su tautine savigarba. Tauta, kuri savęs negerbia, žūsta. Būk gerbtinas, bet neužmiršk ir kitus gerbti, tai pagrindinis tautų gyvenime dėsnis.

Iš CV bendraraščio

ŠAULIŲ GYVENIMO KRONIKA

Los Angeles

Norėdama lėšomis paremti Lietuvių fondą, J. Daumanto ŠK rugpjūčio 7 d. suruošė gegužinę. Išvykos pasisekimui uoliai talkininkavo šios kuopos šaulės: M. Karalienė, T. Mickevičienė, B. Šimkevičienė, E. Vilimienė, O. Orlovienė, Motiekienė, P. Yeličienė, S. Žadvydienė, V. Kazlauskienė, O. Orlovaitė, D. Mitkienė. Gegužinėje dalyvavo ir viešnia iš Cicero p. Markauskienė. Bendromis jėgomis atliktas darbas davė lauktų pajamų. Iš gauto pelno šauliai pasiuntė Lietuvių fondui 100 dolerių.

Čikaga

Š. m. spalio 15 d. Vytauto Didžiojo ŠK meno kuopelės vaidintojai ruošiasi į Detroitą su veikalu "Miško Broliai". Tame vaidinime dalyvauja šios kuopos šaulės: S. Petrauskienė, A. Markuzienė, V. Palikauskaitė. O. Janušaitė. Linkime sėkmės!

Šaulių gretos, be daugelio vyrų, pasipildė ir 12 naujų sesių, būtent: G. Meiluvienė, E. Abelkienė, S. Ceseviečienė, M. Bulovienė, E. Petraitytė, E. Stelmokaitė, D. Kačinskaitė, B. Maskonytė, J. Guzeckaitė, B. Pauliukauskienė, E. Kiusnaitė, D. Mackeliūnaitė. Sveikiname, jau buvusias ir naujai tapusias šaulėmis!

Į "Š. T." redaktorės visoms ŠK išsiųstą prašymą surasti naujų bendradarbių, be savųjų, jau mielai atsiliepė Detroitas ir L. Angeles. Laukiame atsiliepimų ir iš kitų kuopų. Tuo būdu jau turime tris stiprias bendradarbes: M. Bulovienę, G. Meiluvienę ir poetę M. Sims - Černeckytę. Širdingas ačiū mieloms sesėms už pasiaukavimą bendram darbui!

— — —

Sveikiname mūsų žymią aktorę, išvariusią plačią vagą lietuviškame kultūros bare, Z. Arlauskaitę - Mikšienę, aktyvią Kauno 2-jo moterų būrio šaulę, dabar gyvenančią Detroite ir, anot ŠK pirm. V. Tamošiūno, visados labai jautrią šauliškiems reikalams.

vuose. Bandoma pritaikyti ir žemės jėgoms.

— **Will Rogers,** keturiasdešimts pirmas povandeninis laivas, varomas atomine energija su **A-3 Polaris** raketomis, 2500 mylių našumo, š. m. liepos mėn. buvo nuleistas į vandenį. (Sovietų tos rūšies laivynas — 15, su 500 mylių našumo raketomis, kurias gali šauti tik nuo vandens paviršiaus — amerikiečių povandeniniai gali raketas laidyt ir pasinėrę). A-3 Polaris yra 1,5 megatono galingumo. Projektuojama 1970 m. A-3 pakeisti į raketą Poseidon, kuri bus dvigubo A-3 Polaris galingumo.

Dabartiniai atominiai povandeniniai laivai patruliuoja 60 dienų ir atplaukia į uostus tik pakeisit savo 140 vyrų įgulą.

— Amerikiečių karinis žurnalas "Ordonance" straipsnyje "Karinės jėgos ir politika" vardinant nuo II Pasaulinio karo iki šių dienų ginkluotus tarptautinius konfliktus paminėjo ir **"Sovietų karą prieš lietuvius".** Tarp kitko pabrėžė, kad šis laikotarpis klaidingai vadinamas taikos laikotarpiu, nes karai iki šių dienų dar nesiliovė.

— Iki 1966 metų pabaigos amerikiečiai turės 680 tarpkontinentinių sunkių bombonešių ir 1442 raketų su branduoliniais užtaisais. Gynybos sekretoriaus McNamaros pareiškimu, Sovietai neturi priemonių apsisaugot nuo branduolinės invazijos, tačiau jos metu ir Amerikos žemyne būtų paskleista radio aktyvūs debesys, kurie naikintų gyvybę ir nuo to žūtų milijonai amerikiečių.

— Skaitantis su faktu, kad priešas panaudos taip pat branduolinę energiją virš Amerikos žemyno, tuo radio aktyvius debesis paskleisdamas daug didesniam intensyvume, reikia galimai daugiau išvystyti prieškritulinių slėptuvių programą. Vien puolamaisiais veiksmais ir ginklais laimėjimas negalimas be pakankamos ir užtikrintos gynybos, todėl 1967 m. į prieškritulinių slėptuvių programą bus atkreiptas ypatingas dėmesys ir bus skirtos žymios pinigų sumos.

Visokios raketos yra šaunamos nuo tam tikrų stovų — platformų. Viena bendrovė Kalifornijoje išbandė raketas laidyti iš vamzdžio, pav. taktinės raketos, 6 colių diametro, sveriančios 150 svarų, tolinaša nuo platformos buvo 60 mylių. Tą pačią raketą šaunant iš vamzdžio, pasiektas 125 mylių atstumas. Vamzdyje, be raketos varomo užtaiso veikimo įdedamas mažas užtaisas, kuris padeda raketai įgauti didelį pradžios greitį. Nuo platformos ar iššovimo rėmo, kada labiausiai reikalinga energija, didelė jos dalis sklaidosi į šonus, kai tuo tarpu vamzdyje sienos neleidžia sklaidytis ir visa iš raketos atsipalaidavus energija sunaudojama pradiniam pastūmėjimui, kuris yra labai svarbus greičio ir tolio išvystymui. Taktinių raketų laidymo vamzdžius vežioti pagamintas ir motorizuotas vežimas, galintis judėti visokia vietove ir sveriantis apie 1500 svarų.

Labai didelė galimybė, kad šis naujas raketų išmetimo būdas bus panaudotas raketoms su branduoliniais užtaisais.

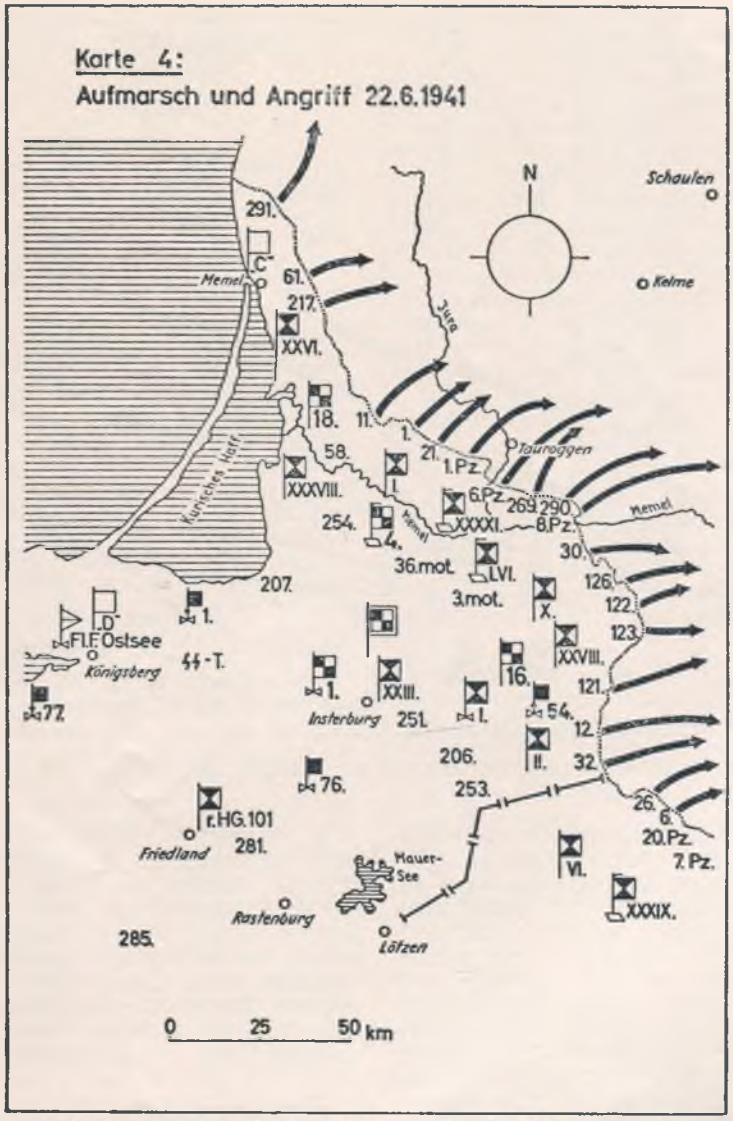

Vokiečių divizijos išeities riboje puolimui 1941 m. VI 22 d.

NAUJAS VEIKALAS APIE KARO VEIKSMUS LIETUVOJE

Werner Haupt: Baltikum 1941. Die Geschichte eines ungeloesten Problems. (Pabaltijys 1941. Vienos neišspręstos problemos istorija). (Die Wehrmacht im Kampf Band 37). Neckargemuend: Kurt Vowinkel Verlag 1963, 200 psl. ir 11 žemėlapių. DM 12,50. Dol. 3,50.

Autorius, pats 1941 m. karo žygio dalyvis, ištyręs karo archyvus, knygoje patiekia smulkų aprašymą žinomojo Barbarossos plano ir visų karinių operacijų nuo Vokietijos-Lietuvos sienos peržengimo, birželio 22 d., iki galutinio bolševikų išvarymo iš Pabaltijo, 1941 m. spalių mėn. Pridėti žemėlapiai vaizdžiai rodo atskirų dalių judėjimą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, vokiečių ir sovietų pozicijas. Minimas ir lietuvių birželio 23 d. sukilimas Kaune. Kaikuriems lietuvių daliniams Kaune, rašo autorius, pavyko užimti radijo stotį, ir apie 19:30 val. siųstuvas kartojo lietuvių generalinio štabo prašymą Wehrmachto štabui Lietuvoje

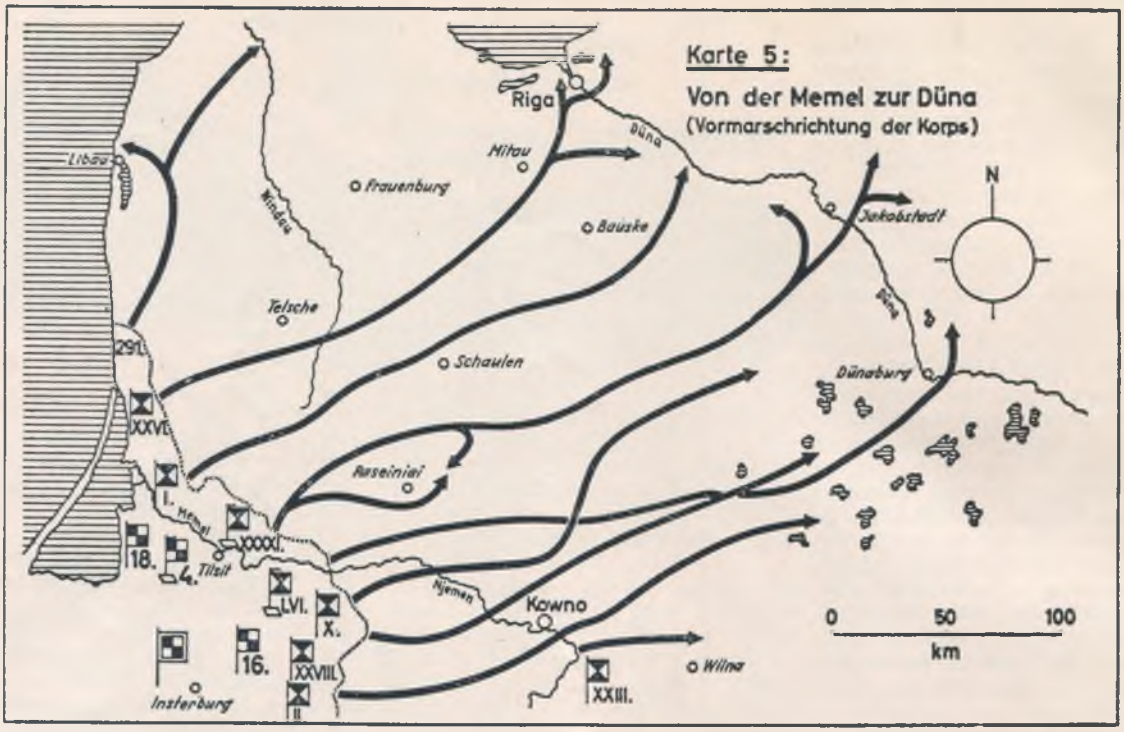

Vokiečių korpų žygio kryptys per Lietuvą 1941 m. (abu žemėlapiai iš W. Haupt'o knygos)

pulti iš oro per Kauną pasitraukiančius sovietų dalinius (psl. 55). Vokiečių kareiviai Lietuvoje buvo sutikti kaip išvaduotojai; vietinė lietuvių savisauga, sovietams tik pasitraukus, jau rūpinosi ramybe ir tvarka krašte (psl. 60). Lietuvių savisauga kovojo prieš išblaškytus sovietų dalinius su beatodairišku kietumu (psl. 70). Jau 1940 m. Hitleris planavęs rytų erdvėje sukurti 3 savarankiškas valstybes: Ukrainos imperiją, Pabaltijo valstybių federaciją ir Gudiją, kurios visos turėjo gauti nepriklausomybę. Vėliau Rosenbergas, kuriam Hitleris pavedė paruošti rytinės Europos pertvarkymą, iš pradžių, dar planavęs Pabaltijį visai įjungti į Reichą, bet, staiga, 1941.V. 8 d. patiekė visai kitą planą, vėliau realizuotą, žinomąjį "Reichskommissariat Ostland", kuriame Pavaltijys neturėjo išimtinės padėties. Knygoje smulkiai aprašyta "Ostlando" administracijos santvarka ir santykiai su vietiniais gyventojais. Kadangi nacionalsocialistų civilinės valdžios okupacinė politika Pabaltįjį traktavo kaip nukariautą teritoriją, rašo autorius, pasitikėjimo vietoje gyventojų tarpe buvo sukeltas vis didesnis nepasitikėjimas. Galimybė 1941 m. atstatyti Pabaltijo valstybių nepriklausomybę buvo neišnaudota ir Pabaltijo problema liko neišspręsta (psl. 160). Knygos įvade gan plačiai aprašomas 1940-41 m. bolševikmetis, apgaulingieji rinkimai į vad. "liaudies seimą", deportacijos. Dokumentacijos skyriuje išspausdintas prof. Vinco Krėvės - Mickevičiaus ir kitų buv. liaudies seimo narių pareiškimai apie sovietų rinkiminę apgaulę. Literatūros sąraše minimi Elta - Pressedienst, Karys, Lituanus. Mūsų karybos istorikai turėtų su šiuo veikalu susipažinti. **Povilas Rėklaitis**

MONTE CASINO KAUTYNĖS

Agentūra **Reuter** praneša, kad britų gen. J. Frost su 120 karininkų dvi dienas tyrinėjo operacinius žemėlapius apie lauko kautynes prie Monte Cassino, įvykusias prieš 22 metus. Tuose tyrinėjimuose dalyvavo ir du JAV vyresnieji karininkai: plk. J. Paton ir plk. R. Matte, kurie yra augštesniosios karo mokyklos Camberley lektoriai.

Prieš pradedant tyrinėjimus, toji karininkų grupė aplankė Monte Cassino atstatytą vienuolyną, jį supančias augštumas ir ant ten žuvusių anglų, lenkų, italų ir vokiečių karių kapų padėjo vainikus.

Monte Cassino vienuolynas, pastatytas benediktinams 529 metais, buvo visai subombarduotas aliantų aviacijos 1944 m. vasario 15 d. Štabistai daugiausia diskutavo bombardavimo problemą ir sprendimą, su kuriuo ateities atominiame kare turės reikalą kiekvienas vadas.

Prieš 22 metus, kada štabuose buvo nuspręsta bombarduoti vienuolyną, įvyko tam tikras sąmyšis ir iki šiai dienai niekas negali nustatyti tikrai, kiek tame bombardavime dalyvavo lėktuvų ir kiek buvo numesta bombų. Skaitlinės rodo tarp 229 - 255 lėktuvų ir išmestų bombų nuo 250-576 tonų.

Tuometinis vadas gen. Mark Clark (amerikietis) tą aviacijos antpuolį pavadino "didžiausiu taktiniu apsirikimu". Po karo vokiečių generolas Wenzel ir gen. v. Senger gen. Clark'o nuomonę patvirtino, paaiškindami, kad aliantų aviacijos antpuolio metu vokiečių kariuomenės dalių vienuolyne jau nebebuvo. Tačiau, kai jie vėl sugrįžo, tai rado, kad vienuolyno griuvėsiai pasidarė geresni gintis.

Turint Monte Cassino pavyzdį, štabistams nagrinėjant kautynes, buvo svarbu nustatyti, kokį istorinį efektą gali turėti sprendimas vado, kuris dėl abejotino karinio tikslo duos įsakymą sunaikinti objektą, turintį didelį istorinę ir dvasinę reikšmę.

Prieš tokį sprendimą išnešant, būsimame atominiame kare, vadas turės patarėjus, kurie nustatys, ar kariniai laimėjimai viršys moralinius nuostolius.

Labai abejotina, kad vadas, sėdintis už kelių šimtų mylių nuo taikinių, į kuriuos bus numestos paprastos bombos, arba raketos su atomi-

Ar Amerikos karo strategija neklaidinga?

K. Č.

Ko mes laukiame ir ko sulauksime? Pasaulinėje politikoje, o ypač kare, netenka pasirinkti tarp dviejų kraštutinumų. Reikalinga iš dviejų nepageidaujamų blogų situacijų pasirinkti vieną mažiau pavojingą ar blogą; ir negi delsimu galima situaciją apvaldyti? Sakysime, kodėl buvo laukiama ir leidžiama Hitleriui sustiprėti laužant Versalio sutartį, užimant Sudetų kraštą, o vėliau ir visą Čekoslovakiją? Nebuvo reaguota ir į jo tolesnę agresiją, kol pagaliau jis pasijuto tiek stiprus, kad puolė, susitaręs su Sovietais, Lenkiją ir įvyko II Pasaulinis karas. Nebūtų prasidėjęs II Pas. karas, jei laisvojo pasaulio valstybės pačioje pradžioje būtų pasipriešinusios Hitlerio užmačioms.

Ar ne panašiai yra su Sovietija bei kom. Kinija? Jei jie neslepia savo tikslo užvaldyti visą pasaulį ir nuolat puola J.A.V-bes, tai kam dar neaišku, kad kada nors, nutaikę tinkamą momentą, jos J.A.V-bes ir užpuls.

Imkime kad ir dabartinį karą Š. Vietname. Ar ne juokinga, jei nebūtų traginga, kad galingiausia pasaulio valstybė negali susidoroti su maža, nekultūringa komunistų valdoma šalimi? Juk Š. Vietnamo gyventojų 80 procentų neraštingi. Tai kaimiečių tauta be pramonės, be pakankamo maisto ir su menkai išvystytu susisiekimo tinklu. Ir mes, tos menkutės, tegu fanatizuotos bjaurybės, nelyginant kokios erkės, negalime nusikratyti. Nenorime. Patys kariškiai tvirtina, kad jie kariauja su viena ranka pririšta už nugaros! Visą laiką karo strategiją diktuoja ne kariškiai, bet civiliniai iš Pentagono. Argi tai tikras karas, kuomet kasdien siunčiami parėdymai iš Washingtono, pav.: ką, su kokiais lėktuvais, kuriuo metu, su kokiomis bombomis ir t.t. bombarduoti Š. Vietname? O ir vėl, reikalaujama smulkių ataskaitų. Tat kariškiai nelyginant paskęsta tose popierinėse biurokratiškumo ataskaitose, ir mažai belieka laiko planuoti karo veiksmus.

Argi būtų ne protingiau neatidėliojant suintensyvinti karą ir tuo būdu įtikinti priešą, kad jis karo nelaimės. Juk gi kariškiai (neišskiriant nei gen. Tayloro) siūlė, ne kartą, užblokuoti (ar užminuoti) Haiphongo uostą. Ir ne tik laikas įvesti tikrą veiksmingą Š. Vietnamo blokadą, bet taipgi sunaikinti visus ten karinius įrengimus, nežiūrint, kur jie bebūtų, ir panaudoti visas priemones perkirsti karinio aprūpinimo kelius per Laosą ir Kambodiją. Neva bijomasi kom. Kinijos intervencijos. Bet visi kariniai analitikai tvirtina, kad kom. Kinijai tiesioginiai įsivelti į šį karą maža tėra galimumų. O jei tuo baimės argumentu vadovaujamasi,bijant karo su kom. Kinija, tai kam iš viso reikėjo įsivelti į karą už 8,000 mylių Pietų Vietname? Nuosekliai galvojant reikėjo geriau izoliuotis ir laukti, kol priešas tiek bus pajėgus, kad pats išdrįs užpulti J. A. V-bes. Atrodo, kad to ir siekiama. Žaidžiama Sovietijos ir kom. Kinijos nesantaika, nors jos abi, sutartinai, kaip kokie tarpusavy besipiauną šunys, puola J.A. V-bes. Ir ką gi: laukiama, kol Čiang-Kai-Šeko armija susens, o kom. Kinija įsigys užtektinai raketų, kad galėtų rimtai pagrasinti atominiu karu. Kodėl gi jiems duodama galimybė pasiruošti atominiam puolimo karui?

Antra vertus, Sovietai mielai žiūrėtų į užsitęsusį Pietryčių Azijoje karą, kai ir medžiaginiai ir jaunų žmonių resursai vilkinamame kare naikinami. Ypač, jei J. A. V-bės įsiveltų į karą su neišsenkamą karių išteklių turinčia Kom. Kinija. Juk gi nusilpus tokiame milžiniškame kare abiem pusėm (kom. Kinijai ir J.A.V-bėm), naudojant Amerikos karius sausumos kare, — būtų palengvintas kelias į pasaulinį Sovietijos dominavimą.

O juk ir vidaus priešas nesnaudžia. Net J. A. V-bių senatoriai, kaip štai, R. Kennedy, Morse ir kiti, atrodo, lyg visai nematytų pasaulinės komunistų grėsmės, ir jiems padeda visa eilė kairiųjų liberalų — intelektualų (profesorių ir net dvasiškių), nekalbant jau apie triukšmingą komunistuojančių studentų mažumą. Ir jei Prancūzija po Dien Bien Phu mūšio 1954 m. pasitraukė iš karo, tai daugiau ne dėl negalėjimo tęsti karą, bet dėl psichologinių sąlygų. Per prancūzų komunistų partiją Sovietai paruošė viešą prancūzų opiniją, ir daugelis nekomunistų prancūzų jų propagandą priėmė už gryną pinigą. Gi, tuometinis Prancūzijos premjeras Mendes-France (emigrantas žydas iš Portugalijos) "geraširdiškai" kapituliavo komunistams. Ir kodėl dabar Š. Vietnamo kom. vadas Ho Chi Minh turėtų būti kitokios nuomonės apie J. A. V-bes, jei jam pavyko karas su prancūzais. Todėl jis stato tik vieną sąlygą: jo prisiųstieji partizanai (Viet Kongas) turi valdyti P. Vietnamą. Taip lygiai ir kom. Kinija stato pirmą sąlygą J. A. V-bėms — užleisti jiems Taivaną (Formozą). O kaip būtų toliau, apie tai kalbėti netenka. Komunistai nesustoja pusiaukelėje, ir jie visuomet lošia uždaromis kortomis.

Dar niekuomet nėra buvę pasaulio istorijoje tokio atsitikimo, kad galinga, turinti visas priemones laimėti karą valstybė, "tūpčiotų" ir leistų žudyti bei žaloti savo jaunimą tokiuose be karo paskelbimo karuose, kaip dabar P. Vietname, arba kaip buvo Korėjos kare, kur prezidentas Trumanas neleido bombarduoti Mandžūrijos kiniečių bazių motyvuodamas, kad esą nukentėtų civiliniai gyventojai. O ar daug buvo bojama civilinių gyventojų, bombarduojant Vokietijos miestus ir net jų ligonines, arba numetant atomines bombas ant Japonijos miestų ir sunaikinant civilinių gyventojų šimtus tūkstančių? Taigi, koks čia naivus pasiteisinimas dėl riboto Š. Vietnamo bombardavimo, kuomet Amerikos piliečių sūnūs, broliai, vyrai ar tėvai žūva džiunglių purvinam kare, P. Vietname? Tik prisiminkime, kokiose sąlygose ten kariaujama. Ten ne vien kulkų grėsmė; ten pelkėti atogražų miškai, pilni nuodingų gyvačių bei smauglių ir kitokių nuodingų gyvių bei augalų. Kareiviai priversti gyventi nešvarioje aplinkoje, pilnoje įvairiausių parazitų bei atogražinių ligų (atsirado net ypatinga, sunkiai pagydoma maliarijos rūšis), gi pats drėgnas klimatas, kai karščiai siekia 90 laipsnių, 100 laipsnių ir net daugiau, daugelio sunkiai yra pakeliamas.

Arba, kaip suprasti tokią J.A.V.-bių politiką, kai kariaujama ne kad laimėti karą, bet kad priversti Š. Vietnamą derėtis ir tai besąlyginiai. Dar daugiau: maldaujant taikos, jau iš anksto siūloma net ekonominė pa-

(Pabaigą žiūr. 256 psl.)

---

niu užtaisu, su savo istoriniu štabu turės galimybę iš anksto tą nuspręsti.

Bet jei tas vyks čia pat fronte, kur kris bombos, aišku, kad nei vadas ir jo patarėjai apie tokius "istorinės vertės" objektus negalės ir nenorės diskutuoti.

Kada II Pas. kare krito tūkstančiai tik paprastų bombų ar artilerijos sviedinių, kone visos karinės "išminties teorijos" pasirodė atgyventos ... ir tik tinka karo mokslo įstaigų lentynoms papildyti.

K. M. J. Šarūnas

MAŽOS KLAIDELĖS DIDELIAME DARBE

L.V.S-gos "Ramovės" skyriuose, vienu ar kitu metu, buvo gautas 1966 m. gegužės mėn. 12 dienos Centro Valdybos bendraraštis nr. 83, kuris liečia Sąjungos Centro Valdomųjų organų rinkimą. Prie šio bendraraščio ir instrukcija, kaip pravesti rinkimus į Centro organus. Puiku, po pusmečio tylėjimo Centro Valdyba prabilo.

Įsiskaičius gerai į bendraraštį nr. 83 randama ir spragų. Bendraraštis numato, kad skyriai privalo sušaukti visuotinus narių susirinkimus, nariams bus įteiktos balsavimo kortelės ir vietoje balsuojama. Atrodo gražiai, bet kaip padaryti, jei dalis narių negalės į susirinkimą atvykti, pvz. serga ligoninėje, dirba, išvykęs atostogose. Reiškia, tie nariai nustoja balsavimo teisės, nes jie nedalyvaus skyriaus visuotiname susirinkime.

Gaila, kad rašant bendraraštį nr. 83, Centro valdybos sekretorius ar kitas pareigūnas nepavartė Centro Valdybos anksčiau išleistų bendraraščių. 1958 m. gegužės mėn. 2 d. Centro Valdybos bendraraštis nr. 40 numato ir tą galimybę, kad nevisi skyriaus nariai galės dalyvauti visuotiname skyriaus susirinkime. Ir taip, to bendraraščio nr. 40, skyriuje V "Balsavimo vykdymas", punktas 4 numato: "4. Skyriaus nariai, kurie negalėtų dalyvauti visuotiname narių susirinkime vykdant balsavimus, balsavimo korteles, atžymėjus pasirinktus kandidatus, įdeda į neadresuotą voką, jį užklijuoja ir įdeda į kitą voką, ant kurio užrašo savo vardą, pavardę ir adresą ir persiučia ar perduoda skyriaus valdybai, kad ji juos gautų nevėliau rinkimų dienos. Skyriaus valdyba juos atžymi balsuotojų sąrašuose, išima vokus, juos sumaišo, atidaro ir balsavimo davinius surašo į atskirą protokolą. Surinkus visus balsavimo davinius, Skyriaus Valdyba surašo bendrą rinkimų protokolą. Į tą patį protokolą surašo davinius patiektų spręsti klausimų . . .". Centro Valdyba turėjo bendraraštį nr. 83 papildyti šia citata, kuri paimta iš 1958 metų bendraraščio nr. 40. Juk 1958 metų gegužės mėn. 2 dienos bendraraštis nr. 40 nepanaikintas ir jis galioja vykdant rinkimus ir dabar.

1966 m. balandžio mėn. "Karyje" nr. 4, psl. 109, p. S. Dirmantas straipsnyje "Knygas bevartant", svarstydamas knygas, 110 psl. II-je skiltyje pereina prie pėstininkų pulkų.

". . .Pėstijos pulkų buvome suorganizavę nedaug ir nevisi jie išsilaikė iki liūdnos pabaigos. Didžiausias pėst. pulkų skaičius, kiek pamenu, buvo dvylika. Neatsimenu, ar be numerių jie visi buvo gavę šefus ir vardus. Kitus, regis, buvo mėginta, rusišku papročiu, vadinti miestų vardais. Ilgiau išsilaikę pulkai numeruoti iki devinto (imamai). Tik 3-jo Vytauto Didžiojo pulko laimė buvo nekokia; jis gana ankstyviai ir pastoviai buvo išformuotas, ar kaip mūsų prabočiai sakydavo "suvyniotas" (iškilmingai buvo suvyniojama vėliava). Mūsų mėgiamajam populiariam valdovui kompensuoti, visą laiką egzistavo jo vardo mokslo ir mokymo įstaigos — Universitetas, A. Karininkų Kursai, o kurį laiką V. D. metais, Jonavoje buvo įsteigta atskira kuopa: dviem tiltam per Nerį saugoti . . .".

Meskim vieną kartą "rusiškus papročius". Mes kūrėme savus lietuviškus papročius, tad nėra ko žiūrėti į "Matušką Rasiją".

Mūsų kariuomenės kūrimosi pradžioje atskiri batalionai buvo vadinami miestų vardais: Vilniaus batalionas — gavęs 5 p. p. numerį, Kauno b-nas, gavęs 7 p. p. numerį, Panevėžio b-nas, gavęs 4 p. p. numerį, Joniškėlio b-nas, gavęs 9 p. p. numerį ir t. t.

10, 11, 12 pėstininkų pulkai buvo išformuoti apie 1923 metus. Vėliau šie numeruoti pulkai gavo šefus, išskiriant 10, 11, 12 p. pulkus.

3 p. pulkas ir 6 p. pulkas buvo išformuoti 1926 metais.

1935 metais tie išformuoti pulkai buvo atkurti: 3. pėst. Vytauto Didžiojo pulkas buvo sudarytas iš 5 pėst. pulko III bataliono, ir jo kuopos buvo paskirstytos sekančiai: 7 kp. ir 2 kulk. būriai — Kėdainiai, 8 kp. ir 1 kulk. būrys — Seredžius, 9 kp. ir 1 kulk. būrys — Raseiniai. Pulko štabas — Kėdainiai. Čia buvo tik pulko branduolys, vėliau buvo papildytas iki pilnos pulko sudėties. 3-čio pėst. pulko vadu buvo paskirtas gen. št. plk. Giedrys, vėliau plk. P. Genys.

6 pėst. Pilėnų Kunigaikščio Margio pulkas buvo Klaipėdoje. 7 pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulkas iš Klaipėdos buvo perkeltas į Tauragę.

Vokiečiams užėmus Klaipėdos kraštą, 6 p. pulko vienas batalionas buvo Telšiuose, kitas batalionas — Plungėje.

Jonavos kuopa buvo suformuota apie 1928 metus (kuopos vadas mjr. Kazlauskas, vėliau Karo Kalėjimo viršininkas) ir tik 1930 m. gavo Vytauto Didžiojo vardą. Vėliau, formuojantis 3 pėst. pulkui, ši kuopa buvo perkelta į 3 pėst. pulką, o jos vieton, į Jonavą, atvyko viena 2 p. pulko kuopa.

Toliau, Aug. Karininkų Kursai buvo uždaryti. Neprisimenu metų, bet p. S. Dirmantas turėtų prisiminti, nes buvo tų kursų viršininkas. Ponas S. Dirmantas visai užmiršo, kad uždarius A. Karininkų Kursus, 1931 metais buvo įsteigti Vytauto Didžiojo Generalinio Štabo Kursai. 1938 metais kursai buvo pavadinti "Vytauto Didžiojo Augštoji Karo Mokykla". Augštosios Karo Mokyklos viršininku buvo brigados generolas Vladas Karvelis, o vėliau divizijos generolas Stasys Raštikis iki mokyklos uždarymo, nes bolševikai 1940 metais ją uždarė. Išleido 3 laidas ir IV-ji nebaigė pilno kurso, dar trūko 1 mokslo metų.

— — —

L. E. XXXIII tome, psl. 311, I-je skiltyje, p. S. Dts. rašo apie pulkų vėliavas.

Trumpa ištrauka. ". . . Išsilaisvinimo kovose pasižymėję pulkai gavo vadinamąsias Vyčio Kryžiaus I ar II laipsnio vėliavas. Jose buvo išsiuvinėtas šešių galų žinomas kryžius ir prie koto to paties ordino juodai raudoni kaspinai . . ."

Klysta p. S. Dts. Vyčio Kryžiaus vėliavos buvo vienos, be jokių laipsnių.

Tokias Vyčio Kryžiaus vėliavas turėjo šie pulkai:

2 p. D. L. Kunigaikščio Algirdo pulkas,

4. p. Lietuvos Karaliaus Mindaugo pulkas ir

7 p Žemaitčių Kunigaikščio Butegeidžio pulkas.

Kiti pėstininkų pulkai turėjo vėliavas, bet ne Vyčio Kryžiaus.

Prie koto buvo raudoni kaspinai ir ant jų buvo sidabrinės plokštelės su datomis ir vietovėmis, kuriose pasižymėjo pulkas. Tokius pat atžymėjimus turėjo ir Vyčio Kryžiaus pulkai.

Paprastose, ne Vyčio Kryžiaus vėliavose buvo ne kryžius, o Vytis. (Žiūr. vėliavos nuotrauka L. E. XXXIII tome, 311 psl. Šioje nuotraukoje yra 5 p. Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio pulko vėliava). Obalsis "Krauju ir mirtimi Tėvynę nelaimėje vaduosime". Šį obalsį sukūrė kpt. (vėliau mjr.) Jurgis Brusokas, 1941 metais žuvęs prie Viazmos.

Trumpos mano pastabėlės. Jei kam nepatiks — atsiprašau.

A. I.

VAKARAI NETURI VADŲ

Apie komunizmą nepalankiai pasisakęs, sovietinis rašytojas Valerijonas Tarsis, buvo patalpintas į beprotnamį. Savo laiku, Dostojevskis, kurį Tarsis nepaprastai vertina, veikale "Laiškai iš Pogrindžio", rašė, kad laisvę mylinčiam žmogui pasislėpti nuo susocialintos visuomenės tėra tik viena vieta — beprotnamis. Dostojevskis išpranašavo Tarsio likimą, bet tik dalinai.

Vieną dieną, staiga, Valerijonas Tarsis buvo išleistas iš beprotnamio. Jam į rankas buvo įbruktas užsienio pasas su viza, buvo įteikta suma pinigų ir buvo pasakyta: "Nešdinkis iš Sovietijos".

Tarsis atsidūrė Londone, kur netruko sukelti dėmesį ir pagarsėti. Nepersenai jis lankėsi ir New Yorke. Čia jis buvo pasitiktas savo tautiečių emigrantų ir amerikiečių rašytojų.

Tarsis yra 60 metų amžiaus, tačiau pilnas energijos ir turi literatūrinės veiklos planą "sekantiems dviems šimtams metų". Jis kai ką papasakojo savo audiencijai (žinoma, nejieškokite apie tai žinių didžiojoje amerikiečių spaudoje. Tokioms žinioms ji uždara):

Pirmų pirmiausia, Tarsis kište prikišo vakariečiams, kodėl jie nenuvertė sovietinės valdžios prieš dešimtį metų, kai tas buvo visai lengva padaryti; antra — kodėl nepagelbėjo sukilusiems vengrams:

"Žinote, aš turiu daug draugų Vengrijoje. Mes visi verkėme, kai Budapeštas krito", kalbėjo jis. "Mes" — reiškė rusai intelektualai — rašytojai ir studentai net sūnūs ir dukros partijos augštų pareigūnų. Jie visi niekina komunizmą ir jo pakalikus. Jie organizuoja slaptas ir pusiau slaptas grupes rašo poemas ir noveles, kurios, anot Tarsio, vėl atstatys rusų, dabar komunizmo nusmukdytą, literatūrą į jos XIX a. pasiektą augštį.

"Mūsų jaunimas yra giliai religingas", sako Tarsis. "Daugiau kaip pusė lankančių bažnyčias yra jauni žmonės, prie bažnyčių jie stovi eilėse šimtais ir tūkstančiais. Ir tas vyksta, nežiūrint, kad daug kunigų yra išsiunčiami į šiaurę, į stovyklas. Aš esu tikras, jūs apie tai skaitote savoje spaudoje".

Ne, mes, deja, tų faktų čia Vakaruose "laisvojoje" spaudoje neskaitome. Mūsų spauda nuolat kala ir kartoja, kad bažnyčias sovietijoje lanko tik seniai ir kaimiečiai ir kad "sovietiškoji karta" yra bedievė. "Nesąmonė", šūktelėjo Tarsis: "Materializmas palieka visus klausimus neatsakytus. Mūsų jaunimas dėl to kenčia ir krypsta į Dievą. Pradžioje iš žingeidumo. Vėliau iššaukiančiai, o dabar jau iš tikėjimo. Jūs turite žinoti, kad mes rusai, esame giliai krikščioniški žmonės".

Beveik visą savo amžių išgyvenęs sovietų sistemoje Tarsis jos liko lyg ir nepaliestas. Jis griežtu balsu kalba apie "kriminalistus", kurie dabar valdo jo tėvynę. Jis laiko juos gangsteriais, banditais, nei mažiau nei daugiau. Jis trokšta išvaduoti savo šalį nuo stalinų, kruščiovų, brežnevų ir kosyginų.

Paklaustas, kodėl jis buvo išvytas iš savo krašto, Tarsis paaiškino, kad ankstesnė dviejų rašytojų (Siniavskio ir Danieliaus) byla buvo bloga reklama Maskvai. Išvydami jį, sovietai tikėjosi sušvelninti įspūdį, kurį padarė pasauliui anų dviejų rašytojų žiauri bausmė. "Tamsta esi nors atviras", buvo jam pasakyta, kai Siniavskis ir Danielius abu buvę tik apsimetėliai, rašę prisidengdami slapyvardžiais.

Atsidūręs Vakaruose, Tarsis yra laisvas. Jis dėkingas savo likimui už tą laisvę ir už Italijos saulę net ir už naivų žmoniškumą, parodytą vieno italų policininko, kuris jį sutikęs pasakė: "Žinai, aš irgi esu komunistas. Bet mes visi tave mėgstame ir džiaugiamės kad išsprukai".

Kaip Tarsį sutiko Amerikos visuomenė? Bendrai paėmus, gerai ir palankiai. Tik keletas amerikiečių profesorių ir maža kairiųjų grupė Romoje užkabinėjo jį.

Paklaustas apie Jevtušenką ir jo populiarumą Rusijoje, Tarsis sprogo: "Jūs turite suprasti", šūktelėjo jis, "Kad Jevtušenka yra dvaro poetas, tai keliaujantis Kremliaus pardavėjas. Nors jis ir su talentu, tačiau žmonės turėtų vengti jo, kaipo tokio, ypač, kad "Pravda" ir kiti komunistų laikraščiai jį giria. Mūsų žmonės godžiai skaito tik tą, ką Kremlius prakeikia. Užtenka Kruščevui ir Brežnevui nors kiek papeikti, tai tokios knygos kaina pakyla dešimtericpai. Tarp žmonių ir banditų viršuje vyksta nuolatinė kova, ar tai literatūroje, ar tai kasdieniniame gyvenime".

Tarsis neabejoja, kad tą kovą laimės žmonės ir kad pergalė yra nepertoliausiai. "Tačiau, kodėl jūs, vakariečiai, taip spiriatės, nenorėdami nuversti mūsų vadus?", klausia jis. "Aš visiems pasakoju, kad Rusijoje nėra šeimos, kuri neturėtų baisios žaizdos, padarytos komunistų: tai tėvas nušautas, tai sūnus dingęs stovykloje, ar tai žmona vietinio partiečio išprievartauta. Visi tie žmonės nekenčia komunizmo ir yra jūsų sąjungininkai. Kai aš susitinku savo draugus, kurių tarpe yra ir kariuomenės generolų, mes kalbamės ir sakome: Vakarai yra be vadų. Rusija turi pasikliauti tik savo pačios žmonėmis ir jėgom".

Atrodo, kad Valerijonas Tarsis kalba tiesą.

N. R.

SPAUDAI DUOKIME TIKSLIAS ŽINIAS

KARYJE Nr. 7 (222 psl.) paminėtas a.a. Albinas Griškėnas (Griškevičius) praėjus vieneriems metams nuo jo mirties. Tame straipsnelyje p. St. Juras rašo, kad A. Griškėnas Karo mokyklą baigė 1928 m.

Su A. Griškėnu buvau Karo mokyklos viename kurse ir ją baigėme drauge, ne 1928 m., bet 1930 Vytauto Didžiojo metais rugsėjo 10 d.

Tame pačiame KARIO nr. "Iš Clevelando ramovėnų veiklos" str. patiekiamų žinių autorius p. L. Žvilrkalnis praneša apie ramovėnų dalyvavimą Lojalumo parade. Jis rašo: "Clevelando ramovėnai paprastai organizuotai visi (mano pabraukta) dalyvauja."

Tame Lojalumo parade dalyvauju kiekvienais metais ir niekad nesu matęs tiek daug ramovėnų (!) kaip p. L. Žvirkalnis rašo. Taip, ramovėnai dalyvauja, bet jų būna nedaugiau kaip 4 ar 5. Šiais, gi, metais dalyvavome tik trys: V. Knistautas, A. Jonaitis (jaun.) ir F. Eidimantas. ALTo Clevelando sk. valdybos dalyvavo tik vienas, tai vald. pirm. ir tas pats ramovėnas — A. Jonaitis. Didesnį skaičių lietuvių atstovauja, jau eilė metų, Lietuviai Budžiai, kuriems vadovauja tas pats ALTo vald. pirm., o visų tų dalyvių grupę sudaro nedaugiau kaip 15 asmenų.

Teisingai rašo L.Ž., kad Lojalumo parado rengėjai visada šiltai įvertina lietuvių dalyvavimą ir būtų tikrai gražu, kad mūsų ramovėnai skaitlingiau dalyvautų.

J. Eidimtas

Sleveland, Ohio

Iš Lietuvos praneša, kad Kaune mirė buvęs 9 p.p. ūkio viršininkas, mjr. Vladas Baršauskas. Jis 1941 m. buvo išvežtas į Sibirą ir po 10 metų grįžo atgal į Lietuvą. Kaune, paskutiniu metu, jis buvo vaikų pataisos namų vedėjas.

D. Britanijos Lietuvių Sąjungos sodyba

IŠ VETERANŲ GYVENIMO LONDONE

"Karyje" dažnai randame žinių apie pernai dešimtmečio sukaktuves atšventusio ramovėnų skyriaus Mančesteryje veiklą. O iš aprašymo "Šaltinyje" matyti, kad jame ir apylinkėse gyvena per 500 veiklių lietuvių. Daug kukliau, bet nemažiau įdomiai bendrauja Londone gyvenantieji Lietuvos kariuomenės veteranai.

Kai prieš 12 metų ir Londone gyveno daugiau lietuvių, tai 1954 m. kovo mėn. 20 d. buvo surengtas buv. karių pobūvis, kuriame "dalyvavo per šimtą asmenų, jų tarpe įvairių laipsnių ir amžiaus karių, pradedant Nepriklausomybės kovų savanoriais ir baigiant paskutiniosios mobilizacijos vyrais". Deja, tarp jų neatsirado sumanių asmenų, kurie tą buv. karių būrį būtų sutelkę į nuolatinę organizaciją.

Tačiau vienam to pobūvio dalyviui, jį JAV spaudoje aprašiusiam, Viktorui Vyteniškiui, Lietuvos kariuomenėje praleistų dienų prisiminimai įstrigo širdyje giliau už kitus. Jis buvo tarnavęs 9-me pėstininkų Lietuvos Kunigaikščio Vytenio pulke. Artėjant to pulko šventės 30-sioms sukaktuvėms, 1955 m. rugpjūčio 26 dienai, jis aprašė "Naujienose" pulko istoriją, pradedant jo steigėjais — Joniškėlio partizanais, paminėjo pulko kovų žygius ir pulko likvidavimą 1940 m. už priešinimąsi bolševikams. Rašydamas apie pulko šefą, Ariogalos kunigaikščio Liūtavaro sūnų Vytenį, jis paaiškino, kad 9 p. pulkui buvo duotas to kunigaikščio vardas, nes pulkui, kaip ir kunigaikščiui, teko daugiausia kovoti su lenkais. Baigė kvietimu: "Vyteniečiai, savo pulko metinės šventės proga, **nors pavieniai** (mano pabraukta. P. G.), prisiminkime pulko nuveiktus žygius ir apmąstykime, kokie darbai laukia mus ateityje".

Tik praėjus šešiems metams gimė pagaliau mintis minėti pulko šventę **bendrai.** To paties V. Vyteniškio, tikra pavarde Zdanavičiaus, iniciatyva "Europos Lietuvyje" pasirodė kvietimas į 9 p. p. 42-jų įkūrimo ir 21-jų metinių minėjimą. Kaip buvęs Joniškėlio aps. partizanų organizatorius, nuoširdžiai pasveikinau juos. Nuo tada ir palaikome draugiškus ryšius.

Organizacinį komitetą sudarė Londone gyvenantieji 15 vyteniečių. Iškilmės buvo pradėtos iš ryto, Londone lietuvių parapijos bažnyčioje, gedulingomis pamaldomis už žuvusius ir mirusius vyteniečius. Vakare, parapijos salėje įvykusiame iškilmingame posėdyje, V. Zdanavičius papasakojo apie pulko žygius, o ats. plk. T. Vidugiris apibūdino pulko pirmtakus, Joniškėlio aps. partizanus. Vakarienės metu pasakyta daug gražių kalbų, prisiminta Nepriklausomybės kovų laikai ir pasidalinta mintimis apie rezistenciją emigracijoje.

Panašiai buvo suorganizuotas iškilmingas 43-sios pulko sukakties minėjimas. Po to, minėjimai vykdomi kasmet, bet daug kukliau. Lietuvių parapijos Šv. Kazimiero bažnyčioje, prie altoriaus stovint tautinei vėliavai, atlaikomos gedulingos pamaldos su atitinkamu pamokslu. Bažnyčios choras pagieda Maironio "Kai skausmas tau širdį, kaip peiliais suspaus" ir "Marija, Marija". Pabaigiama Lietuvos Himnu. Norintieji pasilieka parapijos salės atskirame kambaryje pagurkščioti aločio ir pasikalbėti. Pirmieji susitelkę 15 vyteniečių visuomet vieningai dalyvauja tradiciniame minėjime. Tie pulko šventės minėjimai mane nuo pat pradžios jaudino, bet tik dabar pasitaikė proga sužinoti jų kilmės istoriją.

Gražių išgyvenimų turėjau dalyvaudamas tradiciniame lietuvių sąskrydyje Sekminių pirmą dieną Lietuvių Sodyboje. Labai gražiam, retai Anglijoje pasitaikančiam, saulėtam orui esant, J. E. vyskupas dr. P. Brazys atnašavo lietuviškas mišias. Po to jaunimas atliko meninę programą. Sąskrydžio dalyviai išrinko "Mrs. ir Miss Lithuania". Seniau besimatę pažįstamieji turėjo progos tinkamai sulaistyti susitikimą . . .

Mane ypatingai įdomavo sąskrydyje dalyvavę Liet. kariuomenės veteranai. Vienoje erdvių Sodybos namų dalyje gyvena lietuviai pensininkai, jų tarpe du kūrėjai - savanoriai. Jau aštuonerius metus Sodyboje begyvenantis kūr.-savanoris Kostas Žeimys aprodė man didelę Sodybos parko dalį, kur jis, būdamas sveikes-

Sekminių sąskrydis Lietuvių Sodyboje. Buv. karių grupė, stovi iš k.: Viktoras Zdanavičius, Pranas Endrukaitis; klūpo: kūr.-sav. Ignas Juška, kūr. -sav. Vincas Grigaitis, Petras Burkevičius; stovi — Bronius Gleveckas. II eilėje, stovi iš k.: Vincas Jurevičius, Kazys Plukas, plk. Tomas Vidugiris, mjr. Petras Gudelis, kūr.-sav. Petras Žilinskas, kūr.-sav. Kostas Žeimys.

nis, daug prisidėjo prie jo sutvarkymo. Drėgnas Anglijos oras labai tinka augmenijai. Mažiau prižiūrimi parko pakraščiai prižėlę, kaip džiunglės. Tačiau prie tokio oro nepripratusiems pensininkams jis sukelia reumatinius skausmus.

Turėjau progos palyginti DBLS-gos Lietuvių Sodybą su Vokietijos lietuvių Romuva, taip neseniai buvo pavadinta Rennhofo pilis — Vasario 16 gimnazijos būstinė. Abu labai jaukūs, lietuviškai atrodantieji kampeliai, tačiau abu turi tą pačią ydą: perdaug toli nuo didesnių lietuvių centrų ir sunkiai pasiekiami. Tik Anglijos lietuviai gali pasidžiaugti ir pasididžiuoti, kad tai jų nuosavybė. O Romuva, nors buvo įsigyta viso pasaulio lietuvių lėšomis, buvo įkeista vokiečių valdžiai už gimnazijos rūmams statyti suteiktas dideles paskolas.

Man rūpėjo sužinoti, ar daug buv. karių dalyvauja tame sąskrydyje? Ant kaktos niekam neparašyta, tai teko rankioti, kas ką pažįsta. Suskaičiavome apie 20 asmenų, bet ilgai kitų bejieškant ir surinktieji išsiskirstė. Pridedamoje nuotraukoje matome tik 12 dalyvių. Nustebau, kai keletas atsisakė nusitraukti, kad jų pavardės nefigūruotų laikraštyje, nes tas galėtų sudaryti nemalonumų jų artimiesiems Tėvynėje...

Londone turėjau progos prisižiūrėti buv. karių gyvenimo. Dauguma viengungiai. Senesnieji virtę pensininkais, o jaunesnieji dar tebedirba fabrikuose. Keletas gyvena Lietuvių namuose, išsinuomavę kuklius kambarėlius. Vienas iš jų, ats. plk. T. Vidugiris, dideliu pasišventimu tvarko S-gos biblioteką. Sumažėjus lietuvių skaičiui Londone, vietinių skaitytojų turi nedaug. Praktikuoja knygų siuntinėjimą paštu, žinoma, už skaitytojų pinigus. Įtraukė ir mane į tokių skaitytojų sąrašą. Pasidomėjęs, kokiu būdu pavyko surinkti tokią daugybę knygų, sužinojau, kad labai daug padovanojo į kitas šalis emigruojantieji lietuviai.

Meilę ir prisirišimą lietuvių spaudai pastebėjau ir pas kitus buv. karius. Minėtas veteranų organizatorius, Viktoras Zdanavičius, gyvena kukliai su šeima Londono pakraštyje, netoli fabriko, kuriame jau daug metų dirba. Su juo aptariau Joniškėlio aps. partizanų istorijos reikalus. Sužinojęs, kokią spaudą aš seku, siuntinėja man dabar dar ir kitokios pasiskaityti. Nesivaikydamas prabangos gyvenime, spaudai jis nesigaili nei lėšų, nei laiko joje bendradarbiauti.

Suradau vieną buv. mano kuopos partizano sūnėną, gusarų pulke ir lietuvių daliniuose tarnavusį K. Pluką, kuris ligi šiol tebesidomi kariška spauda. Nuolat skaito į biblioteką ateinantį "Karį", ir joj esančius, gražiai įrištus, senesniųjų metų "Kario" komplektus. Jis turėjo įsigijęs ir davė man pasiskaityti, ne kiekvieno Europos lietuvio kišenei pakeliamus, generolo Raštiko "Kovose dėl Lietuvos" du tomus.

Susitikimas su Anglijoje gyvenančiais veteranais ir jaunesniosios kartos buv. kariais paliko man neišš-

Vyteniečių pobūvio Londone svečių dalis. Iš k.: plk. ltn. V. Strimas, Londono lietuvių parap. klebonas kun. A. Kazlauskas, plk. T. Vidugiris ir Y. Pumerytė.

dildomą įspūdį. O užmegzti su jais nuoširdūs ryšiai leidžia man lengviau pakelti savo vienišą gyvenimą šiame giliame Vokietijos užkampyje.

P. Gudelis
Lemberg, Vak. Vokietija

OMAHOS RAMOVĖNAI VEIKIA

Sausio mėn. buvo išrinkta nauja Omahos sk. valdyba: Juozas Kartanas pirm., Pranas Totilas sekr. ir Jeronimas Kantanavičius ižd.

Visuotiniame skyriaus susirinkime buvo patvirtintas veikimo planas: 1) Išvyka su šeimomis į žuvų ūkį, 30 mylių nuo Omahos; 2) išvyka į Yale, vienos dienos gegužinė; 3) gegužinė užmiestyje, farmoje; 4) talentų vakaras, parapijos salėje; 5) kariuomenės atkūrimo minėjimas, lapkričio 23 d.; 6) mirusiųjų ramovėnų paminėjimas ir 7) pavergtųjų tautų paminėjimas.

Be viso šito, J. Kantanavičius apsiėmė atlikti KARIO platinimo darbą.

Iki šiol, tą planą vykdant, buvo padaryta kelionė birželio pradžioje į žuvų ūkį. Kelionėje teko gėrėtis puikiais Omahos apylinkių vaizdais, o nuvykus ir žuvų ūkiu ir jo įrengimais. Čia perinamos vietinės žuvys ir skirstomos į apylinkių ežerus. Žuvų prekyba yra valdžios palaikoma. Žuvys plaukioja baseinuose ir prūduose, jų ten yra įvairių rūšių. Greta ant kalvelės įrengti stalai ir suolai, vaikų ir jaunimo žaidimo aikštė. Šią vietą lanko daugybė žmonių.

Į Yale išvykome visai dienai — poilsiui, su šeimomis. Vieta yra gražioje ežerų apylinkėje, ten įrengtos maudyklės, baseinai, smėlio kalneliai. Šeimos pasiėmė maistą iš namų ir vaišinosi prie stalų gryname ore. Gegužinė sutraukė gražų būrį dalyvių ir buvo vaišinamasi ir poilsiaujama iki vakaro. Nepalankiam orui esant galima naudotis čia įrengta sale, ten yra ir stalai ir net patefono muzika. Ponia Totilienė paruošė kavos stalą su pyragaičiais, o p.p. Kartanienė ir Kovienė paruošė valgių stalus su bufetu. Buvo apsčiai skanių dešrelių ir gėrimų.

Mirusiųjų ramovėnų prisiminimas buvo atliktas Minėjimo dieną, kai buvo aplankyti jų kapai ir uždėtos gėlių puokštės ant Antano Dubausko, Jono Garkevičiaus, Stasio Misiūno, Kazio Palciūno ir Antano Kavaliausko kapų. Beto, buvo padarytas nuotraukos.

Prie bičiulio paminklo, iš k.: J. Kantanavičius, J. Kartanas ir P. Totilas.

KARIO platinimas pradėtas gražiai: J. Kantanavičius sutelkė 20 naujų KARIO prenumeratorių.

J. Kartanas

ROCHESTER, N. Y.

Š.m. rugsėjo 18 d. buvo pašventintas plk. Pr. Saladžiui ir ats. j. ltn. teisin. J. Draugeliui, abiejų šeimų lėšomis, juodo granito, įspūdingas paminklas. Paminklas bendras, kadangi buvo palaidoti toje pačioje vietoje. Šventinimo apeigas atliko buvęs liet. parap. klebonas kun. J. Baškys, dabar gyvenąs Floridoje, asistuojant vikarui kun. Liūdui Januškai. Mirusieji buvo ramovėnų skyriaus pirmininkai, mirė abu 1965 m. liepos mėn., trijų dienų laikotarpyje. Į iškilmes susirinko gausus būrys visuomenės. Kalbas pasakė ramovėnų pirm. V. Vitkus, plk. R. Liormonas ir kun. J. Baškys, augštai įvertindami abiejų mirusiųjų nuveiktus visuomeninius darbus.

Atlikus apeigas kapinėse įvyko iškilmių dalyviams gražios vaišės, kurias surengė p. p. Saladžiuvienė ir Draugelienė, kurioms už tai susirinkusiųjų vardu širdingai padėkojo plk. R. Liormonas, gi abi ponios šeimininkės, trumpai bet jautriai, padėkojo susirinkusiems už dalyvavimą paminklo šventinimo iškilmėse ir tuo parodžiusiems didelę pagarbą jų mirusiems vyrams.

Dalyvis.

• Administracijos kartoteka rodo, kad dar apie 25% mūsų skaitytojų nėra atsilyginę už 1966 m.

Šiame KARIO nr. rasite prenumeratos lapelius 1967 m., kuriuos siunčiame norėdami padėti Jums ir palengvinti administracijos darbą metų pabaigoje. Mokėdami už 1967 m., jei dar neatsilyginote už šiuos, tai pridėkite ir 1966 m. skolų. Vienu šūviu — du zuikiai!

Kas norėtų gauti pakvitavimą už prenumeratą, prašome užpildyti du lapelius ir abu prisiųsti su mokesčiu, KARIUI. Vienas iš jų bus Jums grąžintas su pakvitavimu.

Maloniai prašome neatidėti prenumeratos mokėjimą metų pabaigai, — siųskite dabar tuojaus. Taip padėsite mūsų administracijai, paštui, na ir savos sąžinės išganymui.

Plk. ALFONSO JURSKIO LAIDOTUVĖS

Rugpiūčio mėn. 3 dieną plk. Alfonsas Jurskis buvo pašarvotas Mykolo Eigenio koplyčioje, kur nepaprastai daug žmonių atsilankė pagerbti velionį ir atsisveikinti su juo.

Po rožinio ir maldų, kultūrinių organizacijų vardu buvo atsisveikinta su velioniu:

Inž. arch. vardu — Stelmokas Jonas,

Ramovėnų vardu — plk. Šaudzis Vincas,

anglų kalba — teisininkas Stikliorius Jonas,

Philadelphijos L. B. vardu — inž. Ardys Juozas,

Profesorių vardu — dr. prof. Salys Antanas.

Salys Raugas paskaitė velionies mintis iš knygos "Mano Pasaulėžiūra". Atsisveikinimams vadovavo inž. Volertas Vytautas ir jis paskutinysis tarė žodį Amerikos L. B. vardu. Liūdnai ir tyliai skambėjo "Marija, Marija" giesmės žodžiai...

Prie karsto garbės sargyboje stovėjo, pasikeisdami, ramovėnai, inžinieriai, profesoriai ir paskutinėje pamainoje sūnūs — inž. Liūtas Jurskis (Amerikos kariuomenės seržantas) ir leitenantas Juozas Jurskis, atvykęs iš Vokietijos.

Rugpjūčio 4 dieną, prieš 72 metus, velionis išvydo šią ašarų pakalnę ir rugpjūčio mėn. 4 dieną, iš šermenų koplyčios, prasidėjo jo paskutinioji žemiška kelionė.

Karstą, padengtą tautine vėliava, nešė ramovėnai ir inžinieriai. Šv. Andriejaus bažnyčioje gedulingas mišias atnašavo klebonas kun. Juozapas Čepukaitis, kun. Stasys Raila ir kun. Vasell (Vasiliauskas). Mišių metu giedojo operos solistė p. Juzė Augaitytė, pritariant vargonais Vytautui Matoniui. Velionis buvo palaidotas šiaurės Philadelphijos Prisikėlimo kapinėse. Į kapines palydėjo 38 mašinos. Religines apeigas atliko kun. St. Raila. Tyliai skambėjo Angelas Dievo, o karstas su velionies palaikais iš lėto leidosi į amžinuosius namus.

Tyliai, susikaupusiais ir liūdnais veidais skirstėsi atlydėjusieji velionį į kapus. Ir kiekvienas jautė, kad kažko didelio neteko Philadelphijoje.

Taip. Tikrai didelio žmogaus netekome. Nebematysime jo ramovėnų susirinkimuose, kur jis nuolat rūpinosi skyriaus reikalais, kad skyrius augtų, stiprėtų skaičiumi ir gražiu narių sugyvenimu. Jo paskutinis laiškas, rašytas birželio mėn. 28 dieną šių eilučių autoriui, rodo a. a. A. Jurskio rūpinimasi skyriaus reikalais: "... Deja... smarkiai susirgau, ir tik šiomis dienomis vienaikitai valandėlei apleidžiu lovą. Taip ir šį kartą neiškenčiau pasidalinti, nors trumpai, mintimis apie mūsų skyrių...". "... Aš likau ištikimas mūsų Sąjungos principams ir jų vystymui ir, atrodo, nepadariau nei vieno žygio, kuris sąjungą smukdytų"... Taip jis rūpinosi, ne vien ramovėnais ir jų reikalais, bet rūpinosi Lietuvių Bendruomenės gyvenimu (plačiąja žodžio prasme) ir nuliūsdavo, jei lietuviškojo gyvenimo ratai kur subraškėdavo. Ir prieš netolimą mirtį jis pareiškė pageidavimą, kad jo laidotuvėse nebūtų gėlių. Visuomenė jo norus suprato ir nuoširdžiai išpildė. Jo vardu Lietuvių Fondui suaukota $339.00 ir Vasario 16-tosios Gimnazijai $142.00.

Naujas kapas supiltas. Liko didelė spraga lietuviškame gyvenime. O kas ją užpildys? Gyvieji turime užpildyti padarytąją spragą, ir dirbti už velionį ir už save. Ar ištesėsime?

A. I-nas

Ltn. K. Putna

JIS ŽUVO TOLI NUO TĖVYNĖS

(Tragiškai žuvusiam ltn. K. Putnai prisiminti)

Niekas jam tenai nerašė nekrologų, nes nebuvo jų kur spausdinti — nebuvo lietuviškos spaudos, niekas jo neapverkė, neapraudojo, net sena motinėlė, dar tebegyvenanti pavergtoj Lietuvoj ir einanti, berods, aštuoniasdešimtuosius metus, nes nežinojo sūnaus nei žuvimo vietos, nei datos. Niekas ant jo kapo ir nūdien ten nepastato žvakutės ir jos neuždega Vėlinių progomis, nes jis tragiškai žuvo svetimame, dargi mūsų Tėvynės priešo, krašte — Sovietų Rusijos gilumoj, toli nuo gimtųjų kelių, takų ir takelių, kuriais mažas būdamas bėginėjo, o užaugęs vaikščiojo. Jo kapo aplinkumos nedengia mėlynasis Tėvynės Lietuvos dangaus skliautas, nesuokia ant jo kapo lietuviškos lakštingalos ir nekabo vasaros metu rasos lašai, tarytum blizgantys karoliai, kaip esti Lietuvoje...

Rašau šiuos žodžius apie savo visiškai artimą kaimyną, žemaitkiemietį (Ukmergės apskr.), ltn. Klemensą Putną, gimusį ir augusį Žemaitkiemio dvare, to paties vardo valsčiuje. Jis baigė gimnaziją Ukmergėje ir stojo į Karo mokyklą, kurią baigęs — buvo pakeltas į jaun. leitenantus ir paskirtas į 1-mąjį gusarų pulką Kaune — Žaliakalny. Iš ten jis vėl stojo į Karo Aviacijos mokyklą ir įgavo lakūno apmokymą. Pradėjo tolesnę karinę karjerą aviacijoje, buvo pakeltas į ltn. laipsnį. Tarnavo Kaune, paskiau Panevėžy ir, galiausiai, Ukmergėje, kur buvo vienа aviacijos eskadrilė. Tenai jam betarnaujant, ištiko Lietuvą begaliniai didelė nelaimė — užplūdo raudonojo košmaro banga.

Pirmoji raudonųjų okupacija, kaip žinome, nesitęsė ilgai, tik vienerius metus nors ir per tuos metus ji pridarė Lietuvai ypatingai daug žalos.

Tarp raudonosios Sovietų S-gos ir rudosios naciškosios Vokietijos staiga kilo karas. Raudonieji skubiai traukėsi iš Lietuvos, su savim pasiimdami ir tuos lietuvius karius bei karininkus, kuriuos dar laikė raudonosios armijos sudėtyje ir neleido demobilizuotis. Privalėjo trauktis su jais ir ltn. K. Putna Rusijos gilumon. Su juo kartu dar buvo vežamas ir kitas lietuvis karininkas kpt. Paliejus (dabar jau miręs). Pastarasis nebuvo lakūnas, bet Ukmergės aviacijos eskadrilės administracijos karininkas. Su jais buvo vežami ir keli aviacijos puskarininkiai. Pasiekus Pinsko balas, kpt. Paliejus susirgo ir buvo paguldytas ligoninėn. Skubiai prie Pinsko balų priartėjus vokiečių frontui, kpt. Paliejus pateko jų žinion ir galėjo sugrįžti į Lietuvą. Gi ltn. K. Putna ir tie lietuviai puskarininkiai, kurie buvo kartu vežami, kaip pasakojo kpt. Paliejus, niekaip atsipalaiduoti nuo rusų negalėjo, nes buvo stipriai saugomi.

Kokios susisiekimo priemonės buvo panaudotos jiems vežti nuo Pinsko balų tolyn — nežinoma. Tik tiek sužinota, jog jie buvo nuvežti į Oms-

ko miestą. Ltn. K. Putna ten esančioje Karo mo-kloje buvo paskirtas skraidymo instruktoriumi. Jis privalėjo mokyti skraidyti būsimuosius lakūnus rusus. Deja, 1943 m. spalio 27 ltn. K. Putna lėktuvo aviacijoj viršum Omsko miesto žuvo.

Vokiečių - rusų karo frontuose ltn. K. Putnai dalyvauti neteko, nes juo rusai nepasitikėjo, svarbiausia, dėl pavardės tapatumo su Stalino sušaudytuoju generolu Putna. Jis dažnai ir buvęs klausinėjamas, ar nesąs nužudytojo generolo giminaitis, be to, jo ir kilmė raudoniesiems nebuvo priimtina, mat, kilęs iš dvaro.

Ltn. K. Putnos laidotuvėse tolimajam Omske dalyvavo ir vienas lietuvis aviacijos puskarininkis. K. Putna buvo palaidotas Omsko kapinėse.

Dabar velionies senutė motina yra išsirūpinusi iš Omsko įgulos viršininko oficialų pažymėjimą apie sūnaus žuvimą. Ji norėjo gauti kokią nors pašalpą, deja, Lietuvos srities karinis komisaras gen. Petronis prašymą atmetė, nurodydamas, jog nesą pagrindo jai pensiją skirti, nes žuvęs sūnus — nebuvęs jos išlaikytojas. Ji, esą, turinti ir daugiau sūnų.

Ltn. K. Putna žuvo prieš 23 metus, būdamas dar visai jaunas, neturėdamas nei 30 m. amžiaus. Dokumentiškai nežinau jo tikros gimimo datos, bet jeigu jis būtų gyvenęs, dabar turėtų apie 50 metų amžiaus.

Pr. Alšėnas

A. A. PLK. ALOYZAS BANYS

Liepos mėn. 24 d., kai visa gamta esti savo grožio augštumoje, viskas žydi ir skleidžia malonius kvapus, visa gyvūnija su augščiausiu jos atstovu — žmogumi dirba, džiaugiasi, o po sunkių darbų, gamtos prieglobstyje, ilsisi - vasaroja, Lietuvos persodintas ąžuolas, kūrėjas - savanoris pulkininkas Aloyzas Banys, palūžo, mirė tremtyje.

Aloyzas Banys gimė 1900 m. sausio mėn. 8 d. Meižių kaime, Bazilijonų valšč., Šiaulių apskrity. Inžinierius Br. Elsbergas, A. Banio kaimynas ir mokyklos draugas, štai ką pasakoja apie A. Banį. Aloyzas buvo stambaus ūkininko sūnus, jauniausias šeimoje. Baigęs pradžios mokyklą, įstojo į Šiaulių caristinę rusų gimnaziją. 1915 m. prasidėjo I Pasaulinis karas ir Lietuvą okupavus, jo mokslas gimnazijoje buvo nutrauktas, nes vokiečiai Šiaulių gimnaziją užėmė karo reikalams — ligoninei ir mokyklomis nesirūpino.

1918 m. paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, Šiaulių gimnazija buvo lietuvių atkurta ir ją A. Banys pradėjo vėl lankyti, bet nebaigė. Matote, 1919 m. kovo mėn. 1 d. buvo įsteigta I-ji Lietuvos Karo mokykla naujiems karininkams ruošti, nes jų fronte stigo. Aloyzas Banys, drauge su kitais vyresnių klasių draugais, paliko gimnaziją ir savo brolio Jackaus, jau buvusio caro armijos karininko, lydimas, nuvyko į Kauną ir savanoriu įstojo pirmojon Karo mokyklos laidon.

1919 m. liepos mėn. 6 d. baigęs Karo mokyklą, artileristų skyrių, gavęs karužo laipsnį, buvo paskirtas į artilerijos dalinį ir išvyko į frontą.

Mūšiams pasibaigus, A. Banys gilino karo mokslo žinias. 1924 m. jis baigė Karininkų kursų II laidą. 1929 m. baigė Vytauto Didžiojo Karininkų Kursų Artilerijos skyrių ir 1932 m. Ginklavimo Karininkų kursus. Paskutiniais metais dirbo Ginklavimo Valdyboje ir ėjo Ginklų Inspekcijos dalies vedėjo pareigas.

Aloyzas, Dubysos upės krantų sūnus, buvo gero būdo lietuvis - žemaitis ir didelis patriotas. Jis buvo visų mylimas ir gerbiamas žmogus. Tarnyboje plk. Banys buvo draugiškas, už ką jį visi kariškiai ir civiliniai tarnautojai lygiai mylėjo. Už nuoširdų ir pavyzdingą darbą jis buvo apdovanotas Savanorio medaliu, Lietuvos Nepriklausomybės medaliu ir V laips. Vytauto Didžiojo ordinu.

Bolševikams Lietuvoje siaučiant, A. Banio brolis plk. Jackus Banys buvo išvežtas į Sibirą ir ten žuvo, o Aloyzas Banys, vežamas su lietuvišku daliniu, pakelyje atsiskyrė ir pėsčias miškais grįžo Lietuvon į savo ūkį.

Vokiečių okupacijos metu plk. Banys dirbo civ. tarnyboje Šiaulių ap. valdyboje ir ūkininkavo.

Bolševikams okupuojant antrą kartą, pasitraukė į Vokietiją, o vėliau atvyko į Ameriką ir apsistojo Stamford,Conn. Čia dirbo iki išsitarnavo pensiją. Gyveno kukliai ir taupiai, įsigijo namuką, apsivedė ir ruošėsi ramesniam gyvenimui ir poilsiui. Bet, negailestingoji mirtis išplėšė jį iš mūsų tarpo. Neilgai sirgęs mirė 1966 m. liepos mėn. 24 d. ir 27 d. buvo palaidotas šv. Jono kapinėse, Springdale, Conn.

Našlei poniai G. Banienei reiškiame širdingą užuojautą.

New Yorko Ramovėnai ir Aloyzo Banio Karo Mokyklos I laidos būrio draugas

savanoris J. Kiaunė

J. psk. Aleksas Gubilas

Tragiškai žuvo II inžinerijos batalione tarnavęs j. psk. ALEKSAS GUBILAS

Nedideliame gražiame ežere netoli Detroito, mūsų buvusių karių pavadintame "Ilmeniu", rugpiūčio 18 d., besimaudydamas nuskendo Aleksas Gubilas.

Velionis buvo geras plaukikas, bet klastingieji "Ilmenio" vandenys nutraukė jį į dugną. Likę ant kranto drabužiai ir jo meškeriojimo įrankiai liudijo apie nelaimę. Atvykę narai surado jį gilumoje, bet išgelbėti gyvybę jau buvo per vėlu.

A. Gubilas gimė 1915 m. Radviliškio mieste, Šiaulių apskr. Baigė Radviliškio progimnaziją, tarnavo II-me inž. batalione j. psk. laipsnyje. Baigęs karo tarnybą, tarnavo geležinkelio žinyboje Radviliškyje. Vedęs turėjo tris dukteris, kurios savo tėvelį gražiai palaidojo.

Velionis taip pat tarnavo JAV pagelbinėse darbo kuopose.

1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Detroite, kur iki mirties dirbo G. M. įmonėje. Bedirbdamas neužmiršo ir lietuviškųjų pareigų: priklausė Dariaus-Girėno klubui, Lietuvių Namų dr-jai, šv. Antano parapijos chorui, Šaulių S-gai, Radijo klubui ir kitoms organizacijoms.

Ypatingai velionis yra pasilikęs Detroito visuomenės atmintyje savo puikia vaidyba. Beveik nebuvo veikalų, kur Aleksas nedalyvautų, o dalyvaudavo ne eilinėse, bet daugiausia pagrindinėse rolėse.

Nors jau keleri metai praslinko, kai buvo pastatytas "Dr. Vincas Kudirka", tačiau tuoj prieš akis stojasi, prisimenamas, Aleksas, sukūręs tokį puikų, didingą V. Kudirkos charakterį.

Jo nuoširdus darbas ir meilė tėvų žemei neliko be pėdsakų — skambės amžinai Kudirkos varpais.

V. Perms

A. a. kpt. Alberto Švarplaičio atminčiai iškilmės ir pamaldos įvyks Church Hill Cemetery Wingdale, New York, š. m. spalio 22 d. 1 val. p. p. Priėmimas įvyks Legion Hall, Wingdale, N. Y.

JURGIUI MITKUI 75-ri METAI

Gerbtinas yra asmuo, kuris, gyvendamas tėvų žemės meile, energingai dirba dėl Lietuvos ir jos tautinės gyvybės. Vienas tokių yra savanoris kūrėjas, administracijos atsargos kapitonas Jurgis Mitkus.

Gimė jis 1891 m. balandžio mėn. 23 d. Kauno apskrityje, Garliavos valsčiuje, Digrių kaime, vidutiniai pasiturinčio ūkininko šeimoje; baigė viduriniąją mokyklą, buhalterijos kursus ir išlaikė pradžios mokyklos mokytojo egzaminus, be to, dvejus metus mokėsi Voronežo mokytojų institute.

Pirmojo Pasaulinio karo metu J. Mitkus tarnavo rusų kariuomenėje. Jis kariavo pirmose fronto linijose, kur buvo sužeistos abi jo kojos, dešinė ranka ir ausis. Lietuvos kariuomenėje jis kariavo prieš lenkus.

Grįžęs iš Rusijos, J. Mitkus mokytojavo Gudeliuose, Seinų apskrityje, ten aktyviai reiškėsi partizaninėse kovose prieš vokiečius, kurių buvo suimtas ir nuteistas Karo Lauko teismo mirti. Tačiau, jam pavyko pabėgti iš Seinų kalėjimo ir išvengti mirties.

J. Mitkus 1919 m. įstojo Lietuvos kariuomenėn savanoriu ir dirbo įvairiose pareigose: iždininku, raštvedžiu, ūkio viršininku ir kitose. Išlaikęs egzaminus karininko laipsniui gauti, jis buvo pakeltas administracijos vyresniojo leitenanto laipsnin, vėliau — kapitono. Jis pasižymėjo sumanumu, tvarkingumu ir sąžiningumu, dėl to, vadovybės buvo gerbiamas ir vertinamas: apdovanotas D. L. K. Gedimino 4-tojo laipsnio ordinu, 10-ties metų Lietuvos Nepriklausomybės ir Kūrėjų - Savanorių medaliu.

1940 m. sovietams okupavus Lietuvą, J. Mitkus buvo paleistas atsargon ir dirbo Tiekimo ir Gaminių realizavimo valdyboje buhalteriu. Vo-

A. A. SANITARIJOS PLK.

STASYS ŽILINSKAS

Gauta žinia iš Lietuvos, kad 1965 m. gruodžio 15 d. Kaune mirė Medicinos instituto prof. san. plk. dr. Stasys Žilinskas, ilgametis Karo ligoninės ausų, nosies ir gerklės ligų skyriaus ordinatorius.

Velionis buvo gimęs 1890 m. Marijampolėje. Jis savo gimtajame mieste praleido vaikystę, išėjo pagrindinius mokslus ir brendo kaip tik tuo metu, kai Sūduvoje virte virė tautinio judėjimo katilas. Mokėsi garsiojoje Marijampolės gimnazijoje, kurioje Petras Kriaučiūnas skiepijo kiekvienam auklėtiniui tautinį susipratimą ir įkvėpė Lietuvos nepriklausomybės idėją.

Velionis, baigęs Marijampolės gimnaziją aukso medaliu ir gavęs stipendiją, išvyko į Maskvos universitetą medicinos studijoms. Ten tuojau įsirašė į Maskvos Lietuvių studentų dr-ją, kuriai priklausė visą studentavimo laiką.

Velionis 1914 m. baigė universitetą. Prasidėjus I Pasauliniam karui, tuojau buvo mobilizuotas į carinės Rusijos armiją, kurioje išbuvo įvairiuose karo daliniuose Vakarų fronte eidamas karo gydytojo pareigas. Prasidėjus Rusijoje revoliucijai, buvo sulaikytas ir tik 1919 m. grįžo Lietuvon. Grįžęs tuojau buvo paimtas į Lietuvos naujai atkuriamąją kariuomenę ir paskirtas 8 p. p. gydytoju. 1923 m. jis buvo perkeltas į Karo ligoninę Kaune ir paskirtas ausų, nosies ir gerklės ligų skyriaus ordinatorium. Tose pareigose išbuvo iki II Pas. karui prasidedant. Lietuvos kariuomenėje buvo ištarnavęs pul kininko laipsnį.

Sanit. plk. dr. Stasys Žilinskas ir jo žmona

Be pareigų Karo ligoninėje, dr. S. Žilinskas Kaune turėjo didelę privačią praktiką ir buvo plačiai žinomas kaip retas savo srities specialistas.

1944 m. jis buvo pakviestas į Medicinos Institutą profesorium, ausų, nosies ir gerklės ligų katedrai ir šias pareigas ėjo iki mirties. Jis mirė Kauno universiteto klinikose savo darbo kabinete. Iš padaryto kūno skrodimo buvo matyti, kad mirties priežastis buvo galvos kraujagyslių sukalkėjimas. Jo kūnas buvo pašarvotas Medicinos instituto didžiojoje salėje ir iš ten gruodžio 17 d. buvo palaidotas Petrašiūnų kapinėse, dalyvaujant artimiesiems, draugams ir instituto personalui.

Velionis bėgyje mokslo metų yra parašęs medicinos srities 25 veikalus, atspausdintus Medicinos Instituto darbuose. Velionis paliko Lietuvoje liūdinčią žmoną Eleną, dvi dukteris: Ireną ir Alę su šeimomis ir J.A.V. brolį teisininką Vytautą su žmona.

Pov. Dirkis

---

kiečių okupacijos metu dirbo Tiekimo ir Paskirstymo įstaigoje buhalterio padėjėju, vėliau — vyriausiuoju buhalteriu.

Antrą kartą bolševikams okupuojant Lietuvą, J. Mitkus atvyko vakarų Vokietijon, kur daug įvairių sunkumų ir nedateklių pergyveno. Bavarijoje lietuvių išeivių stovykloje jis buvo seniūnu, Hanau stovykloje dirbo policijoje, Mirnos — policijos vadu.

Amerikoje, kol išėjo pensijon, J. Mitkus dirbo fizinį darbą, tačiau visą laiką dirbo ir tebeveikia lietuviškose organizacijose. Detroite jis suorganizavo Lietuvos kariuomenės kūrėjų - savanorių skyrių, taip pat, yra vienas iš organizatorių Lietuvių veteranų sąjungos Ramovės vietos skyriaus.

Apskritai, Jurgis Mitkus lietuviškiems reikalams aukoja daug laiko, darbo ir pinigo. Jis yra aktyvus narys lietuvių bendruomenės, LKV Ramovės, radijo klubo, Vasario 16-sios gimnazijos rėmėjų būrelio, Vilties draugijos ir daugelio kitų.

Gyvena jis su žmona nuosavame name, turi dvi dukteris, kurios yra ištekėjusios.

Mielam bičiuliui, Jurgiui Mitkui, su laukusiam 75-rių metų, linkime geros sveikatos ir toliau sėkmingai dirbti dėl Lietuvos laisvės.

Vladas Pauža

(atkelta iš 247 psl.)

Amerikos karo strategija . . .

galba Š. Vietnamui, jei tik jis nustotų kariavęs. Ar tai ne rubežiuojasi su išdavyste, ypač jei leidžiama net sąjungininkams (Nato nariams) laivais pristatinėti reikalingas karui vesti medžiagas į Š. Vietnamo uostą Haiphongą.

Ir kodėl karas delsiamas? Daeinama iki to, kad kalbama apie Vietnamo karo užtęsimą iki trijų metų, arba net iki septynerių metų ir skaičiuojama, kad užmuštų amerikiečių būtų 14,000 (per 3 metus) bei 33,600 (per 7 metus), gi sužeistų — 550,000 (3 m.), bei 1,260,000 (7 m.). Ar bereikia didesnio ekstremizmo, arba tiesiog cinizmo: vieton to, kad panaudotų galingas oro ir jūrų jėgas (su jų raketomis), kad galimai sumažintų savų užmuštų bei sužalotų skaičių, vis kalbama apie "susilaikantį" arba "moderuojantį" karą, galimai vengiant priešo civilinių gyventojų nuostolių. Argi tai ne išdavystė, jei tuo pat laiku lengva širdimi aukojami Amerikos jaunuoliai Vietnamo kare ir dar šaltakraujiškai apskaičiuojama savų žmonių nuostoliai užsitęsiančiame kare. Ar ir čia taikomas principas: "buržujus buržujų muša, o mes vėliau ateisime"?

Kariaujama Vietname ir vis pri-

Kaina
2 lt. ct

mygtimai kartojama, kad Š. Vietnamo komunistinio režimo nenorima pakeisti, arba nuversti. Atsieit, nestatoma karo tikslo sujungti išlaisvintą Vietnamą. Dar mažiau siekiama išlaisvinti likusį pavergtą pasaulį nuo komunistinio slogučio, nes su Sovietais siekiama sugyventi, koegzistuoti ir, kariaujant už 8,000 mylių Vietname, užmirštama komunistų prietiltis už 90 mylių Kuboje. Gi, panaikinti pasaulyje Sovietinę sistemą, taigi išlaisvinti Sovietų pavergtas tautas, kurių skaičius jau siekia 1 milijardą, — apie tai net negalvoja ma. Ir ne tik nesiruošiama sunaikinti komunistinio Kremliaus lizdo, bet dar savo krašte, taigi J. A. V-bėse įvairiais būdais toleruojama (net Augščiausio Teismo sprendimais) komunistinė perversmininkų gauja (vadinamoji komunistų "partija"). Lyg, sakytum, proto netekęs žmogus augintų savo užantyje nuodingą gyvatę.

Pagalvokime, ar mes neriedame pakalnėn, jei karai vedami be karo paskelbimo ir be ryžtingo tikslo: moralės bei laisvės pergalės. Vis tik retkarčiais pasigirsta realūs balsai, kaip kad žuvusio sgt. T. Botts tėvo (ex marino) pareikšta nuomonė viename provincijos laikraštyje: "Mes", sako, "esame kaip tas besikasinėjantis nuo blusų šuo", — tame P. Vietnamo kare. Anot jo, pasiruošus, reikėtų nušluoti nuo žemės paviršiaus visus juos ir Kiniją, ir Rusiją, ir visus jų pakalikus. Bet tai dar tik pavieni balsai.

Šiandien J. A. V-bės atrodo lyg koks suparaližuotos valios milžinas, kuris, nežiūrint savo galingų resursų, neapsisprendžia, nei viduje atsikratyti nuo kom. kurmiarausių, nei vėl komunistų pavergtas tautas išlaisvinti nuo žiauriausios, pasaulio istorijoje dar negirdėtos, tironijos, sovietinės sistemos. J. A. V-bių politikai dar nei negalvoja laikytis karo strategijos aksijomos, kurią patvirtino ir genialusis, jau miręs, karo vadas gen. McArthuras sakydamas, kad kare nėra pakaitalo pergalei. Milžiniškos J.A.V-bės "nepajėgė" susidoroti su komunistais Korėjos kare. Neatrodo, kad ir dabar siekiama sekmingos, taigi pergalingos su komunistais karo pabaigos, o vis tūpčiojama ir lyg atsiprašinėjama, siūlant jiems besąlygines derybas. Gi iš tikrųjų derybos su komunistais, anot to paties gen. McArthuro, iš viso nėra galimos, nes su jais, kaip su visiškais moralės bei teisės laužytojais (atseit, pasaulinio masto gangsteriais - kriminalistais) reikia ne derėtis, bet juos bausti. Taigi ir Vietnamo kare reikia panaudoti visą J. A. V-bių oro ir laivyno galią, bet ne siųsti vis didėjantį jaunų Amerikos karių skaičių į Vietnamo pragaištingas džiungles. Nes pėstininkų kareivių Azijoje yra didelis perviršis, ir jei kom. Kinija bijo Amerikos, tai ne jos kareivių, bet pergalingo milžiniško oro ir jūrų laivyno. Jei būtų leista visoms Azijos laisvoms šalims apsijungti, tai jų pačių kareivių užtektų apsiginti nuo kom. banditų, jei tik Amerika pagelbėtų moraliai, finansiniai ir savo oro bei jūrų laivynu.

Gal kas prisimins Sovietų posakį apie vokiečius, kai jie, okupavę Lietuvą, įžengė į Rytprūsius ir toliau į Vokietiją. Jie, prisiminę vokiečių žiaurumus, šaukė: "Mušk žvėrį jo paties urve". Tat ir mes tvirtiname: kol nebus panaikintas Sovietinis Kremliaus lizdas ir jame įsikūręs siaubingas komunistinis žvėris, tol Sovietijos daugiagalvė hidra plės savo viešpatavimą pasaulyje, laikydamasi garsais italo Machiavelio principo, kad bet kokios beatodairinės priemonės pateisina jų tikslą užvaldyti pasaulį, kurį jiems dar prieš tūkstančius metų pažadėjo jų tautinis dievas Jehova.

— — —

Gerb. p. Redaktoriau,

Aš ieškau savo giminaičio Stasio Bakšio, kuris gyvena Brooklyne.

Aš būsiu Jums labai dėkinga, jeigu Jūs galėtumėte paskelbti mano paieškojimą žurnale "Karys".

Su pagarba
Ada Katinas

Mano adresas:
Mrs. A. Katinas
16 Gray St.,
Kagarah N. S. W.
Australia

— — —

Pranešu, kad KARIO nr. 7(1424), p. 223, Detroito žiniose yra įsibrovusi korektūros klaida, būtent: į L. V. S. Ramovės Detroito skyriaus valdybą yra išrinktas ne Jonas Šlepetys, bet Jonas Šepetys. Prašau šią korektūros klaidą sekančiame KARIO nr. atitaisyti.

Reiškiu savo gilią pagarbą

Jūsų
Mitkus

— — —

AUKOJO KARIUI:

P. Žilys, Chicago, Ill.	$50.00
T. P. Giedgaudas, B'klyn, N.Y.	25.00
J. Garmus, Echo Lake, Pa.	20.00
B. K. Vencius, Brooklyn, N.Y.	10.00
P. Vileišis, Middlebury, Conn.	10.00
Rev. A. Račkauskas, B'klyn, N.Y.	5.00
J. Daniliauskas, Stamford, Conn.	4.00
A. Klimas, Hamilton, Canada	4.00
B. Utenis, Dorchester, Mass.	4.00
E. Vaitkus, Stradford, Conn.	4.00
A. Daugelavičius, C. St. Luc, Can.	3.00
K. Seliokas, Waterbury, Conn.	3.00
P. Babickas, Worcester, Mass.	2.00
K. E. Gausas, Chicago, Ill.	2.00
A. Maslauskas, Hartford, Conn.	2.00
V. Stankauskas, Cleveland, Ohio	2.00
St. Juras, Chicago, Ill.	1.00
J. Velička, Australia	1.00

KARIO nuoširdi padėka!

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369. Title 39, United States Code) 1. Date of filing Oct. 1, 1966. 2. Title of publication KARYS; 3. Frequency of issue Monthly except July and August; 4. Location of known office of publication 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.,
6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor: Publisher — Lithuanian Veteran Assoc. RAMOVĖ, 916 Willoughby Ave., Brooklyn, N.Y. 11221. Editor—Zigmas Raulinaitis, 916 Willoughby Ave., Brooklyn N.Y. 11221. Managing Editor (same); 7. Owner Lithuanian Veteran Assoc. RAMOVĖ. Address 916 Willoughby Ave., Brooklyn, N.Y. 11221; 8. Known bondholders, mortgagees, & other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities (If there are none, so state) None; 10. This item must be completed for all publications except those which do not carry advertising other than the publisher's own and which are named in sections 132.231, 132.232, and 132.233, postal manual (Sections 4355a, 4355b, and 4356 of Title 39, United States Code). Average No. Copies each issue during preceding 12 months; A. Total No. copies printed 1400 (1400); B. Paid circulation: 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales 140 (140); 2. Mail subscriptions 1052(1052; C. Total paid circulation 1192 (1192); D. Free distribution (including samples) by mail, carrier or other means 98 (98); E. Total distribution (Sum of C. & D.) 1290 (1290); F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing 110 (110); G. Total (Sum of E. & F. — should equal net press run shown in A.) 1400 (1400).
I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner) Zigmas Raulinaitis. (POD Form 3526 Jan. 1965)

KARIO LEIDŽIAMI LIETUVOS KARINĖS ISTORIJOS RAŠTAI

Kiekviena knygelė apima vieną kurį istorinį laikotarpį, karą ar mūšį. Šitos studijos skiriamos ne vien tik istorijos mėgėjams. Jos yra naudingos, ir net būtinos, kiekvienam lietuviui, gyvam visuomenininkui, politika ir karu besidominčiam. Kiekviena knygutė turi 60 - 140 psl. ir daugybę rinktinių paveikslų.

1. Z. Raulinaitis, DURBĖS MŪŠIS. Aprašo 1260 m. įvykusią didžiąją žemaičių pergalę, kovas ir įvykius privedusius prie to mūšio, bei pasekmes. Rašinys yra laimėjęs metinę Ramovės premiją. Kaina $1.25.
2. Z. Raulinaitis, AISČIAI KARINĖS ISTORIJOS ŠVIESOJE. Baltų karinės istorijos pradžia. Įvykiai apima I amž. ir prieškristinius amžius. Atžymėta Ramovės metine premija. Kaina $1.25.
3. O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE, I dalis. Studija apima karinius įvykius XVII amž. gale ir XVIII amž. prasidedant. Dėmesys kreipiamas į kovas Lietuvoje vykusias tarp lietuvių švedų pusėje ir tų, kurie ėjo išvien su lenkais ir rusais. Atžymėta metine Ramovės premija. Kaina $1.75.
4. Z. Raulinaitis, GALINDAI PRIEŠ ROMĄ. Įvykiai vyksta II - IV amž., kai gotai viešpatavo Rytinėje Europoje ir Ermanarikas valdė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Kaina $1.50.
5. O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE, II dalis. Kaina $1.75.
6. Z. Raulinaitis, HUNŲ ŽYGIS Į PRŪSUS. V amž. viduryje hunai, nusiaubę rytų Europą, vykdė žygius į vakarus, Atlanto pakraščių link. Biterolf epas apdainuoja hunų žygį į Prūsus. Šioje trumpoje studijoje bandoma suderinti istorines žinias su lengendose minimais įvykiais. Kaina $1.25.
7. Z. Raulinaitis, VAIDEVUTIS, 64 psl. iliustruotas atspaudas iš 1964 m. KARIO. Legendinių laikų prūsų kovos su mozūrais. Įvykiai apima VI a. ir VII a. pradžią, kai slavų antplūdis atsidūrė į aisčių kraštus. Prūsų valstybės įsikūrimas ir jos iširimas. Kaina $1.25.

Plk. P. Žilio vertinga ir įdomi studija SUOMIŲ - SOVIETŲ KARAS, laimėjusi Ramovės premiją 1965 m. ir kurios dalis buvo spausdinta KARIO puslapiuose, ruošiama išleisti atskira knyga.

POBŪVIS — KULTŪRINĖ POPIETĖ

RAMOVĖS Čikagos skyrius ruošia Pobūvį - Kultūrinę popietę, kuri įvyks Jaunimo Centre, spalio 23 d. Loterijoje laimikis numatoma dail. Marčiulionio skulptūra ir vertingi reikmenys. Parengimo pelnas skiriamas paremti KARĮ.

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — $6.00, pusmečiui — $3.00; atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

K A R Y S
916 Willoughby Avenue
Brooklyn, N.Y. 11221, U. S. A.

Čekius, arba "Money Order" adresuoti "KARYS" vardu.
Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi. Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą.